4.
2

a

1

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

4.

Incipit prologus ſup concluſiones de diuerſis materijs moralibus vti les valde poſite per mgr̄m iohannē gerſon. doctorem theologie eximiū ac Cancellarium pariſienſem.

Gamus nunc interim. quod natura
et imitatrix nature ars ſolent. nos
ab imperfecto ſumamus exordiū. vt
inde ſi deus annuerit ad pfectiora
conſurgam9. Itaqȝ vidē eſt naturā in florige
ris apibus primum ex apricis locis materiaȝ
fauoꝝ colligere. de hinc collectam digerere i
aliam formam quā vnde ſūpta eſt. demum i
alueolo cōſtipantur miro ordis artifitio ptes
ſingulorum. Quid vero ars. nōne proceſſus
in ea ſimil' agnoſcitur. puidet ſibi in primum
de materia copioſe. ipſam deinceps in partes
diuidet. porro dat ptibus formā. primum rudē
de hinc policiorem. Poſtremo qd eſt omniū
difficilimum ptibus ſparſim poſitis a politis
ordinem colligacōnemqȝ tribuit. p qd tandeȝ
opi ſuo pfectio cōſummata donat. Segrega9
in hunc modū ptes aliqs velud e ſilua grādi
a prediuite minera ſacre ſcriptuē. qbȝ formaȝ
aliquam addim9. Noli igit' lector ſi quis forte

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

6

2

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

occurreris· deſpicē· ſi iaceāt interea hee ꝑtes abſqꝫ ordine ſine vinculis ⁊ calce· q̄s dum ſie erunt· regulas doctrinas aut conſideracōnes poterimꝰ fortaſſis dn̄o propicio poterit ⁊ eis in poſterum ex decoro ordine libelli pulchritudo donari· ꝙ ſi datum non fuerit nichilominꝰ arbitramur nōnichil profeciſſe ſi mateiam prepauerimꝰ aliꝫs ad ea que libuerit fabricādā· aut ſub alio tropo· non feuſtra ſudauerîꝰ ſi ex agro florentiſſimo ſacre ſcripture apes cogitacōnum noſtrarū collegerint · digeſſerintqꝫ buccellas quaſdam faui mellis ad lumen cognicōnis ⁊ ad deuocōnis dulcorem atqꝫ pro medicamento deſideriorum infirmoꝝ quas particulas liceat poſtmodum in alueolo libri vniꝰ decoro artifitio ſpecioſiꝰ ordinaē

Explicit prologus·
Incipiūt ꝯcluſioēs·

A que tibi precepit deus cogita ſemper· Quoniam quilibet obligatur ſcire· illud abſqꝫ cuiꝰ noticia non poteſt euitare peccatū Culpabilis ignorantia iuris diuini nō cadit in facientem illud quod in ſe eſt· quoniā ſpiritus ſanctus talem hoiem de neccarijs ad ſalutem

que vires ſuas excedūt · docere immediate
patus eſt. Ignorātia inuincibilis excuſat
in eis preſertim q̄ ſūt facti·nō autē craſſa vel
ſupina q̄ ꝓuenit ex negligentia ſciendi ⁊ faci
endi qđ in ſe eſt. Dicitur autē inuincibilis·nō
quin vici poſſit·aut ꝙ ex ea ncc̄e ſit tunc opari
ſed quia opans ſufficiēter ſcđm ca⁹ euentum
diligentiam appoſuit ſciendi illud qđ neſcit
Ignorantia iuris huāni ſufficienter ꝓmul
gati non liberat ſubditos a pena in foro exte
riori·licet frequenter quo ad deum excuſet a
culpa quoſdā ignorātes. Nō q̄libet tenet̄
ſcire de quolibet peccato mōāli an ſit tale·licet
expediat iſtud inquirē ⁊ ſcire iux̄ vniuſcui⁹ qꝫ
vires ⁊ ſtatum·⁊ pl⁹ ecclīaſticos q̄ȝ laycos. Et
inter ecclīaſticos prelati ex offitio tenentur·ꝙ
ſint pati omni poſcenti rēddere racōꝫ de ea que
in eis eſt fide et ſpe. Nemo vtens rōe·diu
ab ignorantia principioꝝ moraliū excuſatur
forte enim morulā ad cōſiderādū apponē·fas
habet. Omnis doctrina ⁊ omē ſtudium de
bent de curioſitate vana aut noxia culpari
que non ordinantur actu vel habitu·mediate
vel immediate ad bene moraliter gratuiteqꝫ
viuendum. Dare ſtudiū ſuū reb⁹ inutilib⁹
aūt noxijs·vtilioribus ſcienter omiſſis curio
ſitas eſt dampnabilis. Utile et inutile

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

norium et innoxium dicuntur in moralibus. non abſolute. ſed per reſpectū ad nos cum circum ſtācijs finis loci et tpis officij atqʒ ceterorum

Omnis obligacō finaliter reducit ad dictamen liberi arbitrij dn̄ij ſic volentis obligare creaturam. quod dictamē nob innoteſcit l' in lumine fidei vel gr̄cie infuſarū l' in lumine naturali ſignato ſup nos. Vn̄ practica iudicia racōnis habem9. Aut p lumina ſciarū tā diuinarū q̄ȝ humanarū ex duplici lumine p̄ori emanāciū aut poſtremo p experiētie multiplicis lumi noſū documētū. p qd ſit ut virtus quā ars cicius opetur. ꝓpter qd virtuoſus bene iudicat de omnib9 et eſt ſuo iudicō virtutis medium aſſumendum. Jn principijs moralibus ſit ꝓceſſus qn̄qʒ a nocioribus et q̄i a poſterioribꝫ ut ex hijs q̄ videm9 in humana pollicia aſſurgendo ad diuinā legē. qn̄qʒ ſit ecōtra a priori conſiderando eas leges. que nature ſunt nociores qualis eſt lex eterna. Equitas quam noīat pħus Epykeiam preponderat iuris rigori. Eſt aūt eq̄tas iuſticia pēſatis omnib9 circumſtācijs pticularib9. dulcoē mie tpata hoc intellexit qui dixit. Jpſe etiā leges cupiūt ut iure regāt. Et ſapiēs. Noli eē iuſt9 nimis. Alioquin ſūma iuſticia ſūma iniuſticia ſit. Oīa mandata dei equitas et cū equitate penſanda

Bonarū mentiū eſt ibi agnoſcere culpam vbi culpa nō eſt. agnoſcere in quaȝ nō ꝑ aſſenſum firmum. hoc eni ſtultū periculoſūqȝ fierȝ ſed ſic. vt doleat aut peniteat homo poſtmodum quaſi veraciter in culpa tenētur. Nullum eſt pccm̄ moꝛle actuale abſqȝ cōſenſu libero rōnis vero vel interꝑtatiuo. Interꝑtatiū ꝯſenſum tunc eſſe dicim⁹. dū habuit racō tps ſufficiens deliberandi ⁊ refugiendi ea. circa q̄ vitanda eſſe ꝓuigil tenebatur. qualiter dicit lex forenſis. Qui tacet ꝯſentire videt. dū videlicet repugnare debēt. Conſenſus in actum ſolum venialiter malum. eſt tm̄mō venial'. loquendo de veniali ex gn̄e ſuo. vt eſt verbum ocioſum. Nullū pccm̄ eſt adeo veiale quin ip̄m vel ſibi ſimile fiat moꝛle dum placet. hoc eſt dum cōſenſus addit. ſi tamē illud veniale erat actus moꝛtalis ex gn̄e ſuo. ⁊ ex eo ꝙ non fiebat ex conſenſu libero et ꝑfcō venialis reddebatur. Nullus eſt actus adeo moꝛtalis quin ipſe vel ſibi ſimilis fit non moꝛtalis dum diſplicet. vel ſi non placet ꝯſenſu ꝑfecto deliberatoqȝ. Nichil eſt adeo ꝯſilium in lege euāgelica. quin in caſu poſſet eſſe obligatoriū. et ita quilibet vtens rōne tenetur ſcd'm ꝑparacōnē; ai ad qd'libet ꝯſilium vtputa martiriū vel dimiſſionem oīm ſuoꝝ et ſimiliū. ſi et vbi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

neceſſitas immineret hoc agēdi. Obligat inſup quodlibꝫ cōſiliū quod nō ꝯtempnatur tamēꝗ non ſit ſalubrior ſeruacio eius ꝗ oppoſiti.
Nullus ita ꝯſilijs ſeruandis aſtringitur quin ab eo aut poſſit aut debeat in caſu eorū obſeruacō verbalis qñqꝫ ꝑtermitti. ut de nō habendo duas tunicas de ꝑbendo pallio. tunicam auferenti ⁊ ſimilibꝰ Omnis agens cōtra conſciētiā edificat ad iehennā vel mortaliter ſi ꝯſcientia ſit fixa. ꝙ illud quod agitꝰ eſt mortale vel venialiter ſolū. quantum eſt ex ꝑte vniꝰ circūſtantie. que eſt facere cōtra conſcientiam ſi ꝯſciētia iudicꝫ illud eſſe ſolum veniale In nullo caſu eſt aliquis perplexꝰ inter duo peccata quin ei pateat exitꝰ abſqꝫ nouo peccato Nam ſi iurauerit quiſpiā ſe occiſurū petrum innocentē ⁊ nō occidat cum ipſe nō peccauit nouiter. ſꝫ iā peccauerat in iurādo. Si aūt dictꝫ ſibi ꝯſciētia erronea ꝙ petrꝰ innocēs eſt ſtatim occidendꝰ ab eo. dimittat hāc ꝯſciētiā ⁊ liberatꝰ ē. Si poſtremō īcidāt duo ꝑcepta icōpoſſibilia ex culpa ſua agat illud qđ de ſe magis eſt obligatorium ⁊ a nouo pccō immunis exiſtit
Exponere ſe periculo peccati mortalis eſt pccīm mortale vel ſic agere incertū ⁊ dimittere certū in materia morali eſt peccatum mortale ſi tale ſit incertū ꝙ ſit mortale non ſolū ꝑ ꝯiectuās leues

aut ex ſuſpitione trepida et ſcrupuloſa· ꝓue
niente ex nimio timore cadendi in via dei.
Sed intelligitur· dum tale eſt vehementer et
probabiliter incertum· eque· licet oppoſitum
vel magis· tūc enim illud qđ agit̃ nō carebit
mortali culpa· aliter non oportet. Conſiliū
ſalubre eſt frequenter agere contra ſcrupu
los leues et trepidos vitando eos ad aliorū
iudicium· quatinus ex ꝯſuetudine fiat homo
robuſtus ſolidus et tranquillus in exercitio
ſpūali. Exemplum in domificatoribꝰ ⁊ funibu
larijs. Dans operam rei illicite ad ſe non
ſpectanti· non excuſatur ꝑ ignorātiā de pccō
ſequenti· preſertim quo ad penā ī foro exteiori
de rigore ſoluendam· ſed apud deū ſepe non
imputatur ad nouū aūt maius pccm̄. Sicut
interfectio hōis ꝑ ebrium nō vtentē rōne· nō
habet culpam maiorē quā fuit talis ebrietas
Sic aliqui dicerent de pccīs dāpnatoꝝ. Am
bulandum eſt in virtutū doctrina via regia.
vt nec ſtrictius fiat dei mandatum nec latius
ꝙ ipē mandauerat· quamuis inde ſumere poſ
ſint aliqui aut malicie velamen libertatem
aut ecōtra in deſperacōnem corruere. Non tn̄
omnibus ꝓ omni tpe ⁊ loco p̄dicādam aſſeriꝰ
quālibet veritatem. Homo qui tenet̃ ēp̄mē
illecebram anteꝙ ſit mortalis primo omiſit

reprimere et euitare. ⁊ hoc imputabitur ad culpam mortalem in primo inſtanti nō eē gratie ⁊ eſſe pc̄ci mortalis. ⁊ ante nunq̄ fuit verum dicere. Iſte mortaliter omittit. Pc̄cm veniale magis poſſet dici cohibitum q̄ ꝓhibitū ⁊ eē contra inſtitutionem ſeu monitionem quaſi medium inter p̄ceptum et ꝯſiliū. q̄ abſolute cōtra preceptū. cōmuni⁹ tn̄ dicit̄ eſſe citra aut preter preceptū ⁊ preter dilcōnem dei. ⁊ non cōtra. Omēs p̄mi motus qui apti ſūt inſeq̄ racōem ⁊ per eam regulari. ſi eam p̄uenerint dici pn̄t pc cā. etiam in puulis et fatuis q2 ſūt contra ordinem nature primitus inſtitute tn̄ rectius hoc dicit̄ de adultis racōe vigentibus in eis. inſuper certaqȝ racō peruigil eſſe debet

Omnis infideliū vita pc̄cm eſt ⁊ hoc dū ex infidelitate opantur aliter non oportȝ qm̄ pn̄t bene moralīter opari. ſicut de fidelibus extra gratiā ſententia doctoꝝ tenet Qui minima negligit paulatim decidit. Nam veniale peccatum ⁊ ſi non perimit de per ſe vitam gracie infirmat tamen operationem eius que eſt vita ſecunda. et ad mortem ſi multiplicatur diſponit retardatqȝ a profectu meriti ⁊ ab acceleratione viſionis dei. In via enim dei non progredi regredi eſt. Fac interim ſcilicȝ dum es in peccato mortali quid q̄d boni poteſt

vt deus illuſtret cor tuum· nam bonū opus
de genere ⁊ morale· etiam factū extra caritatē
vtilitatem affert multā· ſicut nocet veniale
quoniā per tale opus diſponitur homo ad opa
virtutum· ⁊ ad facilius reſurgēdū trahitur ſeu
p aduerſa ſeu p pſpera· iuxta qđ expediē noſ
cit deus. Nullus actus de genere moris in
hn̄te vſum rōnis eſt ſimplicit̄ indifferēs neq;
quo ad bonitatem moꝝ neq; quo ad meritū
vel demeritum ſaltē boni tpalis. Quantum
obligamur ⁊ quotiens ex diuina auctoritate
querē ſalutē nrām eternam· tantū ⁊ totiens
obligamur bene opari ex gratia. Et quia nō
p quolibet momento tenemur actualiter ten
dere ad beatitudinē eternā· cū hoc ſit preceptū
affirmatiuum. idcirco non ſemp culpabiliter
omittimus dum extra gratiā aliqđ opamur

Solus deus et nullus alius abſq; eius cōmiſ
ſione poteſt directe ⁊ per ſe obligaē quēcūq;
hominē; etiā ſibi ſubditū abſq; eius ꝯſenſu libero
ad actus interiores ⁊ latentes habēdos· ſolus
quippe deus pōt de talibus iudicare· alij autē
non niſi de eius mandato ⁊ reuelacōe· ſed tm̄
de exterioribus. Notanter vero dicit̄ directe
et p ſe· et abſq; conſenſu libero· qꝛ indirectē ⁊ de
p accñs vel ex conſenſu ſubditi hoc poteſt fieri
dum vni iubetur actus exterior· qui nō pōt fieri

niſi ab interiori procedat. Nemo abſqȝ cul
pa ſua aut conſenſu ſuo libero pōt de p ſe obli
gari ad ea que ſibi alias eēnt licita vel cōſilia
Poteſt aūt hoc fieri de p accñs ꝓ manifeſta
vtilitate rei publice. cuius eſt pars vel ex eius
culpa ſaltem quo ad forū exteriꝰ. Quoniā
rationabile eſt ut nullus homo aliquid pre
cipiat niſi illud de quo poteſt cognoſcere iudi
cialiter ſcdm modū ſuum in foro ſuo. Idcirco
finis et intentio legiſlatoris non cadunt ſub
obligacōne ſubditorum. ſꝫ tātūmō opacōes
exteriores p̄ceptorū. Et ita dicens horas aut
ieiunans in pccō mōrli aut intencōne ſiniſtra
vel abſqȝ intencōne abſoluit ſe a precepto ec
cleſie ſed non apud deum de negligentia aut
peruerſa intencione excuſatur. Prece
pta dei affirmatiua. quia obligant ad ſemper
ſed non ꝓ ſemp eorū obligacō eſt ſub q̄dā diſ
iūctione ad hoc tpus vel ad aliud. Et ad hāc
ſpeciem opacōis vel ad illā. Sicut colere deū
latria exteriori nō plus de ſe obligat ad hanc
ſpeciem cultus exterioris. ⁊ ad hanc diem q̄ꝫ
ad illam. Ad erudicōem atꝫ certificacōeȝ fi
deliū ⁊ ut conformis ſit in eccl̄iaſtica policia
cultꝰ diuinꝰ prelati eccl̄iaſtici tanq̄ꝫ ſapiētes
ſtatuūt ſūt p quod expedit illud quod eſt ſb
diſiunctioē ad aliquod vnū certū et comune

cristianis limitare· sicut q̄ dei cult⁹ exterior de die dñico ⁊ p cessatione͂ ab opibus seruilibus exsoluat· Ecc͡iastici p̄lati respectu p̄ceptor͂ d̄niorum ⁊ r̄egule euāgelice nullomō ꝯditores sunt· sed dūtaxat quidā interp̄tatoēs· exposi tores· precones· doctoresq;· Int̄pretatio ⁊ limitatio vel expositio prelatorū in lege d̄ina q̄ diu prelati non cognoscūtur abuti sua ptā te· suscipienda est reuerenter tanq̄ lex dei· Abuterentur autem· si manifeste imponerent onera nimis grauia ceruicibus populi cristi ani· vt si ad festiuandum cottidie· aut ad sta tuta qualia religiosi habent· oēs passim astrī gi quererentur· Dispensacō prelator͂· que est iuris cōis q̄dam relaxatio seu mitigatio· locum habet precipue circa pticulares casus ⁊ psonas singulares· qm̄ aliqua statuta sunt p cōitate· q̄ huic psone vel illi· et in isto casu vel illo non ita sicut opposita cōgruē dinoscun tur· Pene sunt ēstringende· sic q̄ absq; vti litate reipublice vel eius cui infliguntur· neq; institui· neq; institute exequi deberent· et pec cant oppositū faciētes· ł eas cū hoc sciuerint ⁊ instituerint nō tollentes· In omni republi ca tollerari possunt aut debent vicia· q̄ absq; deteriori periculo· neq; corrig i· neq; extirpari valerent· quando autē illud est· et quādo nō

difficile eſt ⁊ ſepe impoſſibile generalit' diffini
re niſi prout circumſtācijs particularib⁹ inſpe
ctis prelati ſuperiores ⁊ ſapientes determinabunt
Exemplum eſt de meretricibus ⁊ vſuris et ſi
milibus· que qn̄q; pmittūtur. Et ita de concubi
narijs ſacerdotibus ꝓ loco ⁊ tpe ſtaret forte
eſſe faciendum Cois error facit ius ad hūc
ſenſum vel intellectū· ⁊ ſimiles ꝙ plati ⁊ pn̄ci
pes ſepe aliqua faciūt aut pmittunt iuſtiſſime
ob errorem ſubditorum comunē· que alias ſi
fierent aut pmitterent ad culpā eoſdem obli
garent. Comunis inobedientie culpa qn̄q;
abſoluit de per accns ab obedientia ⁊ a culpa
pro futuro ⁊ hoc in legibus poſitiuis ut tales
ſūt. Alioquin nō videt in multis· qm̄ lex lata
et iurata poſſet per non obſeruacōem aboleri

Conſuetudo eſt optima legū interpres ſi de
poſitiuis ſermo fiat. Cum conſuetudo ſit altera
natura Leges aſſuete et quaſi iā inatuales
verſe non debēt abſq; manifeſta vtilitate vel
neceſſitate vel tolli vel mutari. Conſentire
cenſendi ſunt ſuperiores ſaltem interpretatiue
in abolicōne legum ſuarum poſitiuarū quādo
paſſim eas diu non obſeruari ſciēt pn̄t et nec
verbo nec facto reclamant. Lex non inſti
tuitur niſi dum promulgatur neq; vigorem
habet niſi cum moribus vtentiū approbatur

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Et hoc si sit lex pure positiua ad populi regimē
Secus de diuina atq3 naturali dicetur. cōtra q̄s
non est prescriptio. vel ad oppositū cōsuetudo
ſed tantum corruptela. In oī lege q̄ntūcun
q3 positiua bene instituta. aliquid est de iure
naturali ꝛ diuino. vt ꝙ expedit homiēs legib9
regulari. ꝙ quī ptāti resistit. dei ordinationi
resistit. et similes. Decernere ius diuinū et
natuāle a positiuis. sicut est difficile ita maxie
neceſſarium est et vtile in oī doctrina morali
et politica. et hoc fieri pfecte neq̄t abſq3 sacrē
ſapientia. que legibus eternis innitit̄ atque
fundatur. Compatio pccōꝝ adinuicē ſcdm
grāuitatē maiorē ꝛ minorē gn̄alit̄ sumi nequit
nisi conparentur in gn̄e suo et ceteris paribus
qm̄ ſcdm alias circumstantias pticulares se
habent plurimum vt excedentia et exceſſa.

Quātificacō pccōꝝ a posteriori sumit̄ a pena
licz nō sufficienter vſq3 quaq3. ꝛ a priori penes
genus obiecti ꝛ intencōnē finis. et libidinem
ſeu conatum voluntatis maiorem vel minorez
et cauſam motiuam tpus et locum. et penes
dampna inde ſequentia. que peccās p̄uidebat
aut preuidere tenebatur. Omnis act9 cui9
finis intentus est pccm̄ mōrle. mōrlis est. siue
intendatur actu siue hitu. qd ſcitur si operās
interrogatus. cur hoc facit. et aduertens tādē

reſpondebit ad hunc finem feci. Actus qui aliūde non eſſet mōlis ꝛ fit ꝓpter finem ſolū venialem videtur eſſe ſolū venialis niſi forte preſtituatur finis ille ut vltimus ꝛ quietans ꝛ non ſolum ut incidens ꝛ minus principalis actu vel habitu. Non omnis actus peccati ē fruicō creature. vel vſus eius. ſed quandoqȝ ē abuſus ſolum venialis. qn̄qȝ mortalis. Nō eni oportet ut in omni pcō creatura conſtituatur finis vltimatus abutentis ea. Si quis moue tur occaſionaliter ſolū ex peccato mortali ad aliquem actum faciendū non oportet illum a ctū eſſe pccm mortale. Secꝰ ſi cauſa principa lis huius actus eſſet mortale delictū. Dili gi poteſt deus ꝓpter finem mercedis qui ipſe eſt vel prout li ꝓpter diceret finem ſubordina tum ſub vltimo fine. Aut prout cauſam moti uam minus principalem denotaret alias non Similiter de euaſione dampnacōnis dicetur

Bonitas naturalis cōſequitur ad ens ꝛ hec non habet oppoſitam maliciā. Bonitas vero ꝛ malicia morales de genē ſumūt ex obiecto ſꝫ totalis bonitas moralis ſpecialiter pendet ex circūſtancijs finis et aliorū ſimul adunatis Malicia vero ex vnius illarū circunſtanciaꝝ carencia ponimꝰ reſultare. Ceteꝝ bonitatem gratuitam ꝛ meritoriā gr̄a gr̄m faciens opat

Circumſtantiaꝝ alie ſunt ſolū ꝯcomitātes actum·et hee nec addunt nec diminuunt ad pcc̄m·Alie dicuntur informantes q̄ ad actus vt mōrlis eſt integracōnem ⁊ informacōez exiguntur et intrant· Multa ex genere mōrlia ſunt quoꝝ ſimilia pn̄t effici bona dum trahūtur extra rōnem ſuam·queadmodum dolere deliberate de bono alterius eſt mōrle delictū Si vero hoc fiat pro zelo iuſticie boni cōis cui contrarium eſt tale bonū ille dolor virtus eit

Plerūqʒ multa ex genē bona eēnt que ex aliqua circumſtantia pūerſa fiūt mala et ſpeciem moralem mutātia· Non oīs deliberās agit ex deliberatione·ſicut nec oīs ignorans agit ex ignorantia aut ꝯtempnens ex ꝯtēptu Poteſt enim aliquis ꝓgredi in actū primoꝝ motuum dū actu deliberat q̄d agendū·nō tn̄ ex deliberatione aget ſed ex effreni appetitu et ex motu paſſionis·Dicitur autē aliq̄s agē ex aliqua cauſa quando ſi non eſſet illa cauſa ipſe ab agendo ceſſaret accipiendo large agere ꝓut ad amittē protēditur· Duobus bonis ꝓpoſitis·q̄nqʒ ad nullum obligor q̄nqʒ ad vnum illoꝝ non ad aliud·q̄nqʒ ad ambo ſub diſiūctioē ſolum·Jn quo caſu non teneor ſimpliciter eligere maius bonum ſi ſit michi difficilius·neqʒ etiam ſi ſit facilius·⁊ habeant

racōabiles cauſe illi⁹ dimittēdi · ꝛ aliud agen
di. Exempli gr̄a ad expiēdā ꝓpriā libertatē
quō ars perfecta non deliberat ſicut ex virtu
te agit aliq̄s bn̄ q̄i ſubito · ſic ex ꝑuerſa aſſue
factione vicōſus quaſi repēte p̄cipitatꝰ in cul
pā ꝛ ita male hituatus in vicijs ꝛ in iurando
ↄcupiſcendo · odiendo · inuidendo · ꝛ ſimilib⁹ fe
re demētur cōtinue ſicut virtuoſi aſſidue mer
ces creſcit vt verꝝ ſit · q̄ iuſt⁹ eſt iuſtificetꝰ ad
huc ꝛ q̄ ſordid⁹ ē ſordeſcat ad huc. Nul
lū deſideriū rei illicite factū tantūmō ſub cōdi
cōne actualiter vel hitualiter adhibita eſt de
p ſe mortale delictū · de p accn̄s tamen ꝓpter
appetit⁹ ſenſualis ↄmocōem nimiā · q̄ ſcienter
dimittitꝰ inualeſcere ex talis deſiderijs ↄtinua
cōne libera pōt ipm̄ interꝰ mortalia deputari · qꝛ
q̄ amat piculū pibit in illo. Nullus agens
bene ſcd̄m oēs circumſtātias dici debet dare
ſcandalū alt̄i · quātūcūqꝫ ſcandalizetur alius

Scandalū eni eſt dictū vel factum minus
rc̄m · p̄bens alt̄i occaſionē ruine. Nam in via
omino rcā ſi q̄s ceciderit non ex ſcandalo vie
ſꝫ ex ꝓprio defcū ꝓueniet. Solus ille ſcandali
zat actiue · q̄ aduertens aut aduertē debens
alios ꝓniores eē ad peccādū ex mō ſuo agen
di qui ſibi non eſt in precepto · n̄lominus ipſe
opari non deſiſtit · ſecus in caſib⁹ hic excluſis

vbi malicia ꝓpria eſt ſcandalum gratis acce ptum. vbi preterea non eſt aduertētia nec eē debet de ſcandalo alteriꝰ. ⁊ vbi quis ad illud opandum tenētur. Jlle dicitur ex malicia ſua peccare et ſcandalum accipere nō ex actu alterius qui informatꝰ ſufficienter de bonitate hmōi actus. nlominus cadit in ruinam. vt ſi ex voto religionis emiſſo. parētes ptꝰ ſuffien tem de religionis pfectione informacōnem ſe ſcandalizari cōquerant. ſcandalū eſt hoc non iam puſilloꝝ ſed phariſeorum. acceptum ſcz non datum. Quilibet ab oī actu cui non eſt aſtrictus aliunde. tenet deſiſtē. quādo timet aut timē debet ſcdm vehemētem cōiecturam ſcandalum puſilloꝝ quouſqz de illo cōpeſcēdo diligentiam ꝯpleuerit. niſi forte ꝑ cōi vtilitate vnctio ſpūs ſancti doceat illud tunc agendū vt xp̄s fecit in publicacōne veritatis ſacrm̄ti

De. vij. pccis mōrlibz ⁊ p̄mo de ſupbia c. 2.

ꝓpetitus glorie ſi eſt de vera gloria et ꝓpter deum. virtuoſus eſt. Si de vana citra deum et nō cōtra deum vt in bonis fortune natuē vel gratie venialis eſt. tam ex genere ꝙ̄ ex more. ſi ſit ad finem bonum. vt pro euitacōe infamie. aut ꝑ magno bono edificacōnis aliene. ille appeti tus diſcretus eſt et meritorius. ſi gloria ſit

falſa ⁊ de pccõ mortali aut ꝓ fine malo' prīci paliter ⁊ vltimate tunc mōr̃lis ē. Preſūpcō Arrogantia. Jactantia ⁊ ypocriſis geneālit ⁊ ꝓprie ſunt de illis que non ꝯueniunt hoi ta liter ſe habenti ſi illa habere vel credit vel in ordinate appetit. ꝓpterea ſemꝑ habent errorē vel malitiam inuolutā qn̄q; venialem ⁊ ſepe mortalem ſcd̃m gen⁹ obiecti ⁊ iux̄ circūſtāti as intencōis ⁊ fins ac ceteroꝝ. Preſumēs de dei mīa ꝙ ſaluabit̄ qualitercūq; peccauerit et in pccō perſeueuāerit errat ī fide ſi hoc iu dicet per intellectum et in morib⁹ mōr̃liter ſi taliter afficitur p volūtatem abſolutā q̄r de condicōnata non oportet et ita diſtingui poſ ſit in valde multis de intellectu et affectu quia ſcd̃m hoc pccā varia naturam ſortiūtur vt di cantur vel errores vel mali mores vel vtrūq;

Preſumpcō de multis meritis et gratijs fal ſa eſt et temeraria ſi non inſunt. Si autem credatur et ſentiatur ꝙ ex ſe ſunt principa liter impia eſt quantumcumq; prius haberē tur ꝙ ſi ſigulariter eas habere quis glorietur peſtifera eſt atq; pharisayca preſumpcio. Credere et ſentire quod ex meritis preceden tibus aliquod bonum aut premiū ꝯſequatur non eſt preſumpcō vel error ſi ad deum tanq̄ ad originale pn̄cipiū actu l' hitu ſolū r̄ferat̄

deus enim miſeretur. cuius miſeretur hoc eſt
gratiam dat. vt ex illa aliam grãm largiatur
Celare pccã ſua. non eſt ex ſe ypocriſis. ſed
cautela prudens et debita. ſecus ſi fiat hoc
ex appetitu laudis falſe aut alterius malicie
pricipaliter. vel ſi ad malũ finẽ vltiãte ẽferat
ſecus eciam ſi per mendacia opm vel ſignoꝝ
vel verborum talis abſcõſio q̄ratur fiei. queãd
modũ ſi ad celandũ pccã ſue luxurie. fingat
ſe aliquis ope. ſigno. aut verbo luxuriã maxiẽ
deteſtari. et caſtitatem amplexari. cũ ſufficere
debeat. vt illam non oſtẽdat. Ita de ſupbia et
ceteris poſſet dici. Preſũpcõ arrogãtia. ia
ctantia. et ypocriſ. circa boã natuẽ aut fortuẽ
minus hñt pcci et periculi q̄ circa bona grẽe
pſertim gratie grãtum facientis. cũ illa minus
cognoſci poſſit in eſſe. Pertinacia in opi
nionibus et actibus ꝓpriis per quã quis non
eſt patus corrigi. dampnabilis et vix ſanabil
eſt preſũpcõ. et dũ in rectores aliorũ aut apud
religioſum eſt. cũcta turbat et pdit. Non ẽ
ſeruitus ſed libertas parere legibus. qm̃ obli
gacõ p votum aut pceptũ ceteris pibus auget
virtutis et meriti rõnem. vtrobiqꝫ enim addi
tur circumſtantia bona in voto latere in prece
pto obediencie. Subditi obligant obedire
ſupioribus in hiis dumtaxat reſpcũ quoꝝ ſũt

ſupiores et dum regulas ſue dn̄ationis non
excedunt. Nullus actus debet ab homine
ꝓhiberi ſub pena peccati mo͞rlis alicui inuito
etiam ſubdito niſi ad illū iam ſit obligatus p
legem diuinam explicite vel implicite virtua
liter vel informa. Nam ſolus deus eſt qui ha
bet imperium eterne vite et mortis. Stultū
et iniurioſum pro ſupiorib⁹ eſt credē omnes
inſtitucōnes factas quales videmus reſpectu
ſubditorum obligare ad peccatū mortale ſed
ſunt multe accipiende vt cōmiacōnes multe
vt monitiones. multe vt conſilia. multa vt
quedam decentie et honeſtates et facientes
ad finem conſequendum. multe vt tpalē hāc
vitam ſolum regulantes ꝗ ad penam tpalē ſi
tn̄ſgrediantur ſolum obligant. Jurans
vel vouens in aliqua religione vel comuīta
te adimplere omnia que per ēgulam talis ēli
gionis aut comunitatis ordinata ſunt aut e
runt nō p hoc cenſendus eſt eē obligatus ſb̄
pena pc̄c̄i mortalis ad obſeruacōnem illorū q̄
diuina lex non vult talit̄ obligare qꝛ nec huma
na lex taliter obligaē intēdebat ſi rcē ut ſuppo
nitur intēdebat. Diſplicet deo infidel̄ et ſtul
ta promiſſio infidel̄ q̄ non ſeruatur. Stulta q̄
diſcrecōnis ſale non cōdit̄. ꝓptēa ſtultū eſt di
cere. qꝛ de ingrediēdo ēligionē ꝯſiliādū nō ſit

ſed ad primam inſpiracōnem īngrediendum
Poteſt ſincero et recto cōſilio·religionis in
greſſus diſſuaderi·quibuſdam ad tp̄s·alijs
ineternum. Sic de prelatuē ſuſcepcōe aut ſtatꝰ
virginitatis diceretur. Attamē modeſtiſſimā
cautelam in diſſuadendo ſcimus exhibendā
Omne votum et iuramentū ad hoc ꝙ obli
gatorium ſit et diſcretū·habet ꝯdicōes impli
citas·quarum aliquas inutile·aliquas vtile
eſſet in iurando ꝑ expreſſum apponere. Vna
condicō eſt·que reſeruat ſupiorꝝ auctoritatez
Scđa·ꝙ iuramentum non ſit aut vergat in de
teriorem exitum.ſcilicz ad mortale vel veniale
pccm̄ nunc aut in poſtrū. Tercia·ꝙ non ſit i
ſalutis diſpendium·hoc eſt impfcōis impedi
mentum·vt eēt vouere non intrare religionē
nūquam ſuſcipe p̄laturā·aut non loqui cum
parentibꝰ·⁊ ſimilia·que licz poſſint licite qn̄z
dimitti·non tamē paſſim iuramēto aut voto
vallari. Quando aliquis nec actu nec hītu
per verba ſua intendit iurare·nō eſt reus ꝑ
iurio apud deum nec etiam apud hoīes·ſi ſuf
ficienter hoc ꝯſtiterit·pōt tamē de incauto mō
loquendi vel ſcādalizandi vel aſſerendi vel
de intencōne fallendi culpari. Hoc facit pro
religioſis et quibuſdam alijs qui iurant per
votas ſuas et per aīam canis irriſorie. Et pro

burgundis et aſſuetis iuratoribus p̄ter om̄ez intencōnem obligandi ſe iuramento. In ſtitucōnes humane nō debent tales interp̄ta cōnes aſpnari quales iuramēta ⁊ vota ſcdm̄ concordem doctoꝝ ſententiam recipiunt etiaꝫ dum ferrentur abſolute. Alioqñ in laqueū et magnum ſalutis diſpendiū verterētur. Sed contempnere aliquam rem ut auctoritatem ſupioꝝ eſt ipam vere vel interpretatiue nullā aut vilem aut min⁹ iuſte reputare. Omīs peccans etiam venialiter cōtempnit ꝙuis nō omīs talis agat ex contēptu. Sicut nec omnīs ſupbus agit ex ſuperbia. et ita in alijs multis

Contempnens auctoritatē ſupioris non ex paſſione vel fragilitate vel ex ignorantia ſed ex ɔtemptu qui eſt pn̄cipalis cauſa aut finis tranſgreſſionis ſue reus pcc̄i mortalis exiſtit vt dum q̄s dicit ſupiori in eo ꝙ ſupior. Ego in deſpcū veſtro hoc agā q̄d inhibetis alias non acturus. Ad euitacōez pcc̄i nō ſufficit bene ſentire et iudicare de agēdis niſi volūtas ⁊ affectus tali iuditio cōformentur. Afficitur enim ſepius volūtas ad aliqua et ita talit̄ exequit̄ Ac ſi ſuus intellectus taliter agendum dictaret. Super hoc incōtinētes circa quodlibet vicium tam carnis ꝙ ſpūs aptū dant documentum preſertim i carne euidentius ꝙ in ſpiritu

ꝓpter difficilem reflexionem ſup actus' intelo res ꝛ latentes· et hec abſconſio crebro fallit etiam ip̄os ſpūaliter ambulaꝛ̄ volētes. Po nentes intellectū liberꝝ vt talis eſt ponerent cōſequenter in eo pcc̄m ꝓprie. Aliȷ̄ ad negli gentiam aut maliciam volūtatis hn̄t ꝯferre crimē omē ſuum. Nulla eſt negligentia vel omiſſio criminaliter culpabi lis abſqꝫ ꝯſenſu vero vel interpretatiuo comitante vel preuio Quid aūt ſit ꝯſenſus interptatiuꝰ dcm̄ ē i·xiiij· ꝯcluſio·prime ꝑtis.Et hoc ī angelꝭ ꝛ in adā vi detꝛ̄ origo fuiſſe pcc̄i. Paſſio naturalꝭ vt ira· amor·gaudiū·odiū·inuidia·fames·ſitis·delcā cō·deſideriū·ꝛ ſimiles ſi fiāt abſqꝫ oī ꝯſenſu nlꝭ lū pcc̄m ſūt·ſi vēo cū ꝯſēſu ſꝫ nō ex ꝯſenſu · inꝛ̄ venialia deputantur.Similiꝛ̄ de actibus rōis tam in porcione ſupiori vt eſt blaſphemia q̄ꝫ in inferiori·vt eſt appetitꝰ vindicte diceretur Si in preceptis penalibus pena ſit addita per modum diſiūctionis ad actū precepti ſufficit penam ſoluꝛ̄ dum actꝰ omittiꝛ̄.Si vero ſit in poſita pena·vt ſolum acceſſoria et inducens ad preceptum p ſolucōnez eius non excuſatur precepti tranſgreſſio·ſed bene aliqn̄ ꝯpenſaꝛ̄

Judicaꝛ̄ altꝝ tanq̄ꝫ malum ſi fiat ex officiȷ̄ iuditio et p teſtes legitimos non eſt ex ſe ma lum ſed virtuo ſūetiā ſi p ꝯfeſſionē aut aliter

ſciretur eſſe per iudicē innocens nec aliud pa
tet effugiū qn̄ ſuo fūgetur officio .Judicaē
ꝓpria eſtimacōne alium ex aptis ſignis extei
oribus·que non poſſunt bn̄ ſieri non eſt ex ſe
pc̄cm̄ mortale licet qn̄q3 ſit curioſitas veniaľ
qn̄q3 mortalis dum homo ab alijs melioribꝰ
aut debitis impeditur aut dū per hoc in ſupbi
am erigitur. Judicare alteꝝ leui p̄ſumpcōe
ſcd̄m preſumpcōes exteiores p̄ſertim vehemē
tes non ex ſe mortale. Secus ſi fixa aſſertione
interiori vľ exteriori illud ſiet in magnū ꝓxi
dedecus ⁊ malū. Nullus in vita iudicandꝰ
eſt tanꝙ dignus inferno·qm̄ ſpūs ſcūs opa
tur ſubito. facta igitur non pſona ſūt a nobis
iudicanda. Zelotopia que eſt vehemens
amor ſuſpitioſus non ſatis fidēs de re amata
et alie ſuſpitiones maliuole vt dum aliquis
ſemper putat irrideri ⁊ falli vt quidam melā
colici et quidam ex religioſis faciliter cadunt
ſi non rep̄mantur. Sed ſi addatur conſenſus
liber ſunt vt plurimum mortalia delicta aut
mortalium delictorū vehemens cauſa. Ydo
latria que eſt exhibitio honoris diuini ve
re vel interpretatiue aut attributiue alicui
creature aliter ꝙ ſibi poteſt conpetere et apo
ſtaſia q̄ eſt receſſus a vera religione et mur
mur cōtra diuinam ꝓuidentiam ⁊ blaſphemia

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

deo indigna aſſcribens· qn̄q3 fiunt ex ſupbia intellectus nolentis ſe captiuare in obſequiū fidei. ⁊ tunc ibi eſt erroꝛ in fide. Aut ſolū fiunt per deprauacōnez affectus· ⁊ tūc ſunt malicie ex ſe criminales· lic3 ex circūſtantĳs dici poſ ſint qn̄q3 veniales. Sicut eſt aliquis honoꝛ diuinus ꝓprie· aliquis ſolum p attribucōnē aut pticipationem aut analogiā. Ita ſecūdū hoc varie ſunt ſpecies ydolatrie quedā ꝓprie· qdā ſolum analogice dc̄e· omēs tamē ex gn̄e ſuo moꝛles exiſtunt· vt in inuocacōib9 demonum In aſtrologia de iudicĳs circa ea que depen dēt pure ex libero arbitrio. In nigromācia ⁊ pyromācia ⁊ gn̄aliter in ſupſticōibus omib9 ꝓhibitis atq3 nepharĳs· quarū effcūs neq3 a miraculo· neq3 a natuā rōnabilit expectari poſſunt. Nulli facienti qd in ſe eſt hoc eſt bene vtenti donis dei iam hitis deeſt deus in neceſſarĳs ad ſalutem· ſiue ſint illa credenda ſiue opanda. Volens credē et fantaſias ad oppoſitum fidei tollerans inuitus· ſicut in pleiſq3 videre eſt· non eſt infidelis ſed mētur Ita de volente penitere ⁊ deū diligē aut aliud bonum facē ex affcū· quē indiſpoſicō coꝛpalis impedit. Pro regula dicēm9. Tollatur ſu pbia a viris deuotis et abſtractis· q2 ſentire cōſolacōnes ſpūales in affectu nō eſt ſignum

infallibile q̄ caritas inſit. Sicut carū carētia caritatē deeſſe non ↄcludit. Nam aſſuefactio et conplexio aut dyabolica illuſio cauſe ſunt cur tales affectus qn̄q; vel inſunt vel nō inſūt

Adorās adoracōe deo debita abſolute ydolū vel diabolum trāſſigurātē ſe in āgelū lucis ſeu xp̄m. a mortali crimiē neq̄t excuſai. Neq; hec ignorantia inuincibilis locū hab; ſed pbādi ſūt ſpūs ſi ex deo ſunt. Secus ſi ſub conditione implicita vel explicita hec adoracō fieret. Vbi probabilis coniectura de ſic agendo contin geret quemadmodū hoſtiā nō ſacratam p̄mo lapidem hoſtie ſimilem caſus aliquis licite fa ceret adorare. Pia intentio faciendi et tenendi ſecūdū intentionem ecc̄ie ſi non excu ſaret multos ex criſtianis ſimplicibus ydola tre cenſerentur in adoracōnibus ymaginum cicius pulchre q̄ turpis et veteris q̄ noue q̄ſi numine aliquo ille magis q̄ alie ēplerent

De inuidia. c. 3.

Inuidia que ē dolor de ali eno gaudio vel gaudium de malo ex gene re ſuo mortalis eſt quia contra caritatem. Et preſertim ſi dolor ſit de bonis ſpirituali bus. Sed ex defectu deliberationis vt in pri mis motibus vel ex malicia conplexionis me lancolice. Aut quia dolor ille trahitur ex tra genus inuidie poteſt non eſſe mortalis

vt dum dolet aliq̄s ex iuſta cauſa et fine bo
no. Detractio que eſt diminutio fame al
terius occulta vel diffamatio q̄ eſt publica ł
cōtumelia ⁊ exꝓbracō que fiunt in facie eius
qui leditur ſunt ex gn̄e ſuo mōꝛles ſi dāpnum
vel dedecus ſit notabile. ⁊ ſi non trhantur ex
ꝓpriam racōnem. vt ſi fiant ad cautelā alioꝝ
ne ſeducant. aut pro bono reipublice vel cōi
tatis alicuius. aut pro correctōne fratna. Sꝫ
apd̄ imꝑfcōs iſta bn̄ agē. ſcꝫ alios rcē icrepa
re. ſicut ⁊ ſe digne laudaē difficilimū eſt.

De Ira

Ira per zelum. que eſt de malo cul
pe. dicitur ex ſe laudabilis ſed ex mō ꝓſequē
di poteſt fieri vituꝑabilis. dum nec tpus nec
locum nec modū nouit obſeruaē. ꝑ ſertim qn̄
ꝑtinacie cōiuncta eſt ⁊ turbantiū ſedicōnum
magis adductiua q̄ꝑ ſedatiua. Ira que
eſt motus concitatus ad inferendū vindictā
pro malo ſibi vere illato. ſi ſit ſcd̄m ordinem
iuris non eſt de ſe vituꝑabilis. ſed reducitur
ad iram zeli. vt in iudice vel ꝑ iudicem. ſecus
ſi ex libidine ꝓprie vindicte principaliter. vel
ſi iniuria non ſit vere facta. ſed ita leuiter et
irrōnabiliter eſtimat. Ira eſt qn̄qꝫ natuāl
paſſio vt in melancolicis et colericis. qn̄que
primus motus. qn̄qꝫ ſola impaciencia abſqꝫ
appetitu vltioris vindicte. qn̄que refrigeracō

quedam caritatis erga ꝓximū· citra odium In quibus caſibus aut nullū eſt de ſe aut ve niale pccm̄. Ira que eſt appetitus deliacratus vindicte ꝓprie preter aut cōn iuris ordinez ex ſe et vt ſic eſt mortalis. Preſertim ſi vindicta ſit notabilis detrimenti. De accidia. c. x.

Ccidiam dicimus eſſe tediū intermi boni que ex genere ſuo venialis eſt quia contrariatur non caritati ſed eiuſdem feruori. Fit autem mortalis dum per eam aut ex ea mōrle crimē incurrit vt omiſſio eorum que ſunt de neceſſitate ſalu tis vt deſperatio de diuino auxilio aut ſuipp ſi9 interfectio. Sola negligentia mōrlis eſt p quam id quod ſub precepto cadit obmitti tur quamuis culpabilior in exercicijs ſpiritu alibus et perarchicis vt in miſſa ꝙ propha nis. Ocium ſanctum vite contemplatiue a ſtudioſe debet homo quātum ex ſe magis ap petere ꝙ officia vite actiue preſertim cum ob ligatione imminente manifeſta neceſſitate aut ſuperioris precepto racōnabiliter acceden te. dimittendum eſt ocium pro carita te proximoꝝ. Inhabilis prorſus ad ocium cō tēplatiue laboret ipe exteri9 ad ſui alioꝝ pro fectum. Et ſi aliqs ad vtrūqz valet velud ābi dexꝫ magna pfectio eſt a mixturā hāc in ſtatu

pñtis indigentie optimam iudicam⁹. Euagatio mentis tpe oracōis. ex p̄cepto debite ſi fiat ex deliberato cōſenſu. atꝫ teneat illa ſola interrūpit intencōeꝫ debitam oꝛonis. et facit ut preceptū non ſufficienter adimpleatur niſi rurſus iteretur qd p euagacōnē hanc infectū eſt. qd tamen fieri aliqñ neqꝫ debet neqꝫ expedit. neqꝫ poteſt in miſſa. aut dū hora preterijt ſi diu euagacōnem. qñtumcunqꝫ multa ſit. ex deliberacōne tenē non volum⁹ tunc habitual primaria ꝛ virtualis intentio p̄habita de orādo ut debemu s iugiter vna manet. Exemplū eſt de pegrinacōne. Conuerſio cordis ad deum tpe oracōis q̄uis ſit laudabilioꝛ ceteris pibus. ſi ſcdm verba et ſenſum oracōnis fiat Attamen iſtud non eſt nccitatis. qd de illitteratis conſtat. ꝛ de impfcē etiā ꝯtēplatiuis non rarum eſt. Impaciencia ꝛ languida mollicies ꝛ effeminata cōpaſſio ꝛ mutabilitas ad oēꝫ ventū ſūt ex ſe vitupabiles ꝛ i culpā moꝛlem vergunt dū ex inde ea que iuſſa ſunt fieri vel exequi. ſcilicꝫ ꝛ veritas vite doctrine atqꝫ diſcipline relinquūtur. Tediū boni prouenies ex difficultate operis. aut ex malicia complexionis abſque culpa plus in iohanne q̄ꝫ i petro auget meritum ꝛ laudem iohannis. ſi et dum i ceteris ipē cum petro equaliter opetur

difficultas in opere virtutis ex aſſuefactōe viciorū ꝓueniens plus de ꝑſe dirimit racōem laudis et glorie meriti ꝙ̄ augmentꝫ. Tamen male habituatus quin niſi ex maiori conatu opus ſimile ad bene habituatū ꝑficere nequit magis inde redditur incidētaliter cōmendandus. Puſillanimitas qua quis contra iudicium ſuꝑioris ſui et prudencioris ſui reputat ſe minus iuſto ad aliqua faciendum et pertinaciter refugit officia a ſuperiore impoſita ad inobedientiam ſuperbam imputatur quia iudicium ſuum nimis prefert et innititur prudentie ꝓprie. Secus ſi ducatur proprie lege ſpiritus ſancti de qua debet eſſe certus. Secus ꝑterea ſi ſciat piculū ſuū euidenter. de quo fidē facere ſuꝑiori nequit. De Auaricia. c. 7.

Varicie obiectum eſt immoderata poſſeſſio quod ex genere ſuo non videtur eē mōrle vniuerſalit̄ ſed in mōrle trāſit dū ex deliberatione efficaci et abſoluta appetuntur querūtur vel rapiuntur aut retinētur aliena inuitis dn̄is qualicumqꝫ modo fiat clam vel palam vi vel fraude conſilio vel auxilio. Perſertim ſi res ſit notabilis detrimenti et appetitu ſuffocante rationem et a dei ſeruicio penitus impediente etiam licita vel propria bona

appetuntur querūt ſeu retinētur. quaſi in eis ſpes totius auxilij velud in deo poneretur mortale eſt: quaꝫ auaricie ſpēm apl'us ob hoc appellauit ydolorum ſeruitutē. Non debet aliquis dici tenē rem alienam inuito domino q̄uis neſciente. qn̄ dn̄s pſumitur rōnabiliter cōſenſurus ex familiaritate vel aliūde dum ſciuerit. aut ſi iuxta dictamen rcē rōnis ita dꝫ cōſentiē queadmod in extrema ncc̄itate aut dum cū nōbili detrimēto reddētis. ꝛ cū modi ca vtilitate recipientis alienū. qd dāpnū ſub pua exſpectacōne pōt euitari. nullus preterea gladium arreptū dicēt ēddēdum in manus dn̄i dum furit. quā q̄ illū inſtantius repetēt

Sub furibus aut ſacrilegis aut raptoribus cōprehēdūtur quo ad crimis equalitatē quitquit ſit de reſtitucōe facienda ipi9 aduōti fouentes cauſam quam credē debent iniuſtā aut p culpam perdentes iuſtam. ꝛ medici infideles et iudices mali et prelati qui preficiūt offitijs publicis et beneficijs preſerti curatis illos quos ſcire debent eſſe raptores et aiarū deſtructores. bonis ſpretis. ipſi prorſus cōſiliarij dn̄oꝝ ad tallias iniuſtas. et gn̄aliter qui talia agūt aut etiam conſenciunt agentibus

Acquirere medijs illicitis. illicitū eſt plus vel min9 iuxta maliciā medioꝝ. varie inſuper

ſcdm naturam contractuū in acquirendo. Ita
vt qn̄q; transeat res in verū dn̄ium peccātis
qn̄q; non. Contract⁹ eni qn̄q; irritat̄ diuino
iure l' humano qn̄q; permittit̄ vt infra dicen
dum eſt. Symoīa q̄ eſt ſtudioſa voluntas
emendi aliqd ſpūale vel annexū ſpūali ɔſtat
ꝙ de genere ſuo eſt mōlis pl⁹ vel min⁹ ꝓprie
vel in ꝓprie iuxta naturā eius qd dicit̄ ſpūale
Tpalitates enim eccīe ꝗuis eis dicate ſint
ꝓprie tn̄ ſpūales non exiſtūt. nec ſymonie no
men niſi poſitiuo Iure recipiūt. In actibus q̄
ſunt ſymoniaci ſolo Iuē poſitio cadit ꝑſcripcō
vt in recepcōne moderata ꝓ ſigillo aut littera
aut ſuſtentacōne miniſtrorū in collacōne ordi
num. in alijs nō ita. Faciens aliquod op⁹
ſpūale ⁊ inde mercedem tpalē exſpectās aut
econtrā qſi vnū ſit rōnabile ꝑcīū alteri⁹ ſymo
niacus eſt aut yeſita corde vel ore vel opere
dicitur aūt tpale q̄tcꝙ pōt precio tpali cōpari
vt eſt obſequium curialiū ⁊ ſimilia. Suſtēta
cōnem ſuam moderatā in tpalibus aliūde nō
hitam ſi quis exſpectat ex ope ſpirituali non
incurrit ex hoc ſymoniacam p̃uitatem. quia
dignus eſt oparī⁹ mercede ſua. Caueatur tn̄
turpis queſtus ⁊ ſcādaloſus ⁊ intentiōis ocu
lus conſeruetur incorruptus vt non ibi ſtatu
atur principalis finis in mercede temporali

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſed ſubordinatus ad deū. aut non contra deum Ita de predicacōne. ẏmo de dilcōne dei ſuper oīa dici poſſet. et de bn̄ficiorū appetitu. Sy momiaco ex pacto vel ope nullum ius acq̄rit in beneficio vel fructibus eius. qn̄ reſtituere teneatur. ſecus ſi ſteterit in ſola voluntate q̄ iam nō diceret ſtudioſa. Similiter de hēticis puniendis cōdiſtingue. De ludo taxillorū de torneamentis. de vſuris varijs et palliatis dicunt iuriſtarum plurēs. irritatos ab ecclesia illic eē ɔtractus. Secus in meretricō ⁊ hiſtrio natu. et ſymonia interiori. in miſſis cantādis ⁊ alijs quibuſdam. vt forte in clericis mercatu ras aut medicinam. aut aduōtiā abſq3 diſpē ſacōne exercentib9. Bn̄ficiatus iuſto titulo ſi ſimpliciter omittat dīnū ſeruiciū in omnib9 non videtur acquirē ius in fructibus apud deum. Multa faciūt ad hoc ut aliq̄s faciat fructus ſui beneficij eſſe ſuos in foro exteriori ymmo ⁊ q̄ reſtituere non teneat. que āiā3 a pccō mortali nō liberāt vt intrarē ſubito certis horis ad ecc̄iam et intēcōne ſolum queſtuoſa et ſimilia. Si certa bona beneficiatus ha beat inſtituta pro paupibus ⁊ illa ɔſumit ad alios vſus. ipſe ad reſtitutionem obligatur Secus ſi totum ſit cōmiſſum fidei ſue. vbi et ſi peccet grauiter ⁊ ſacrilege quādoq3 abutēdo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

bonis illis luxuriose tñ reſtituere non tenetur
Si teneat quis plura bñficia ex dono ſupio
ris in caſibus non excuſantibꝫ hanc pluralita
tem. peccare pōt vł qꝫ. cōferēs p indiſcrecōem
Recipiens p ābicōem. Nichilominꝰ occupās
reſtituere pcepta non tenet͛. Sed niſi pciteat
ꝯ p futuro puideat non erit ei ſalꝰ. Qñtūcūꝫ
multa beneficia aliquis teneat auctoritate ſu
pioris illa pñt dici vnum bñficiū ſicut plures
tunice i magnis frigoribus vna tunica et hoc
vnitate morali ſi illa omnia non ſint niſi ad
ſufficientem decentiā ſtatus occupantis ſeclu
ſo ſcandalo et impoſſibilitate officiandi per
ſe vel alium nō exñte. Bñficiū datur ꝓpter
officium nō quidē in dicendis horis ſolū. Alio
quin duplex officiū ad duplices horas obliga
ret. Sed officium eſt quidq̄d ecc͞ie ꝯ proximo
prodeſt ſcd̄m ꝙ magis beneficiatus eſt ma
gis obligatur. Si omibus circūſtantijs hic
inde penſatis iudicare debeat prelatus petꝫ
eſſe ſufficientiorem notabilit͛ ꝯ ſimpliciter ad
hanc curam obtinēdā et det ſcient͛ inſufficiēti
peccat mortaliter quia nō habet rectū oculum
Secus ſi non ſit nōbilis dr͞ia. Jn collacōe be
neficij pſertim non curati haberi poteſt ꝛ̄ſpe
ctus licite ad obſequia licita et honeſta ali
cuiꝰ ꝯ ad genus et ad ſpē ꝓficiendi in futuro

⁊ alia multa· dū tamen intencō principalior ⁊ finis ſit deus ⁊ vtilitas ecc̄ie· et ſcādalum euitetur. Inſufficiens ad obſequiū ecc̄ie p̄ſertī de quo non eſt ſpes de breui ꝓfectu quocunqȝ ſi ꝓmoueri querat· peccat mortaliter· ⁊ eum ꝓmouens ſimiliter· ſi hoc ſcire tenebat. In moralibus id qd̓ modicum eſt· ꝓ nullo reputatur· tamen diuiti modicū eſt qd̓ paupi non parum· nec inſup modicū dicendū eſt apud deum· illud qd̓ efficaciter ⁊ principalit̄ iducit aut induci queritur ad aliud q̄ꝫ debet. Secus ſi paruū ſit incitamentū et velud occaſionalis in intencōne r̄cipientis ⁊ dantis· ſcd̓m hoc q̄ntificetur munerꝫ recepcō in iudicib9 et p̄latis

Raro licet alicui querere prelaturam· ſicut raro contingit· vt aliquis poſſit abſqȝ preſūpcione iudicare ſe talem· qualē dicit apoſtolus oportere ep̄m eſſe. Tamen nc̄citas euidens ecc̄ie et ꝓbabilis cōiectura fidē faciēs de ſufficientia ſua p̄n̄t appetitum talē aut excuſabileȝ aut laudabilem efficē. Liberius pōt homo litteratus licentiam in ſua ſcia q̄ꝫ prelaturam appetē· ſcd̓m itaqȝ exigit pfectioneȝ in ḡuitis de qua non ita licet p̄ſumē· ſicut de eruditionis qualitate. Dum curat9 baptizare puerum ſine pecūia· aut ſepelire mortuum nollȝ· liceret alicui graue piculū i mora videt̄i dar̄e pecūiaȝ

non vt precium ſed intēncōne vexacōnem ſu
am redimendi pecunia tamen nec cū curato
non in dñium et ius tanq̄ꝫ vere data ſit ſed
in pdicōnem deberetq; ipſa reſtitui. Simile de
prelato et iudice damus iudiciū in eis q̄ grātis
miniſtrare debent. Studium lrāꝝ preſertim
auctoritate ſuperioris et ad ꝓficiendū pro ſe
ꝯ alijs in poſterum nō ad ociū vel curioſitatē
ſuſceptum excuſaꝛe poteſt prelatū vel curatum
a reſidentia perſonali ꝓ tpe vbi de vicario ſuf
ficienti ꝓuiſum eſt. Alioqn̄ ſtudere eſt ſe mer
cēnarium ꝯ lupum ouib9 exhibere. Ad vi
gilias mortuorum et alia ſuffragia q̄ in eccījs
ſcd̄m diſtributiones quottidianas inſtituta
ſunt beneficiatus ſtudens aut legittime ab
ſens non tenetur. Horas canonicas adap
tare horis diei vt primam prime terciā tercie
quamuis ſingularibus perſonis ſit congruū
non tamē neceſſariū. Horas enim quaſdā
preuenire vel ſubſequi pia intentione ſeu v
tilitate phas eſt. vt de ſero dicere matutinas
pro mane ſequenti. Vſum eccleſie ſue cu
ius ſuus eſt principalior titulus aut quam
actualiter incolit beneficiatus regulariter in
ſequi debet niſi diſpenſet vel ſuperior aucto
ritas vel paupertas vel pia conuiuētium ca
ritas atq3 vtilitas. Vſura proprie dicta

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

q̄ue iuri dĩo ⁊ naturali ↄtrariat᷑.et de ſe mor
lem culpam habet·eſt aliquid ꝛ̃cipe ex pacto
vltra ſortem.Sortem vero eſtimamꝰ appella
tam·ius qd h̄etur in re per vendicōnem aut
empcōnem·aut aliũ modũ·ſcd̄m quem tñſit
dñium rei in ementem ⁊ fit ſua. Quia ius
vtendi pecuia ad tpus vel ꝑ ſe mp·nō trãſit
in aliquem abſqȝ eius dñio·ꝓptẽa in materia
pecunie cōmodatio et venditio coincidunt ⁊
illic ſepiꝰ vſura collōtur·Ibi enim aliq̄s ꝑ re
iam ſua aliud dare ↄpellitur. Recipiens ad
vſuras necitate ↄpulſus ſub intencōne dandi
illud qd eſt vltra ſortem tanꝙ ſuũ.⁊ ad redi
mendum vexacōes ſuas et dãpna·nō videt᷑
mortaliter delinquẽ.quia nec ꝓprie cũ vſurario
dãpnabiliter exigente pticipat in crimiẽ.Sed
nec ꝑ hoc ius habet vſurarius in dato obſtã
te ecclīaſtica auctoritate que recepcōnẽȝ hanc
vetitat Omnis fere cōtractꝰ vſurarius ex
gñe·pōt ꝑ piam intencōnem dantis et recipi
entis trãſferri a ſuo gñe in opus pietatis·vt
ſi cauſa ſuccurrendi principaliter indigentie
ꝓximi ex vna pte·et ꝑſeruandi ſe indẽpnem
ex altera·petat aliquis vltra ſortẽ·niſi infra
tale tpus ſua ſors ei detur:ſic ꝙ mallet teſte
ↄſcientia ſuam ſortem apud ſe manẽ nũc ſine
illo precio·ꝙ tũc cum tali p̄cio eandẽ ꝛ̃cipe ob

dampnum certũ vel ꝓbabile quod ex ſolutio
nis dilacõne ſortitur ſicut in redditib⁹ ſenſua
libus ẽcipiendum p dños certis ẽminis qñqȝ
pena pecuniaria imponitur non ſoluentibus
die aſſignata poteſt aliquis recta intencõe et
ꝓ ſecuritate ſolutionis taliter ſtatuere in pti
culari contractum vel ↄceſſioẽȝ ad ẽminũ. Eſt
aũt illi⁹ intentiois ſignum ſi mallet creditor
id qđ conceſſum eſt tpe ſtatuto vel pˢus ẽcipe
ꝙ terminũ elabi ⁊ emẽdã incurreretur. Sic de
ementibus redd t⁹ ſub libtate redimẽdi iudi
cam⁹. Vẽdicões ad terminũ ⁊ ad tps ical
cri pcio. Similiẽ ↄmutacões in quib⁹ p diligẽ
tiam vendẽtis res in nullo melioratẽ cũ tamen
certum lucrum affertur abſqȝ peiculo dammi
ſunt frequentius peccata mõrlia quãuis non
ſemp vſuã ꝓprie dicta. In guerris faciẽdis
que malis in numeris plene ſunt nunc ad
iſtos innocentes nunc ad illos ſola vtilitas
reipublice eas excuſat a mortali que vtilitas
eſt vnio ciuium cũ principe ⁊ adinuicem. ⁊ cõ
ſeruatio patrie aut euitatio dampni publici
notabiliter peioris ꝙ ſic dampnum pticulaẽ
ex guerra ꝓueniens. Guerre iniuſte ſcite
eſſe tales aut que tales debent iudicari non
excuſant. A furtis. homicidijs et Rapinis
quin reſtitucõ es aut emendas fieri neceſſe ſit

quãtum erit poſſibile. Seruitutes ꝑſonaꝝ in eis que non ſunt cõtra legẽ dei et natuẽ·poterunt ex ſuis vel patrũ de meritis·vt ↄſpirationibus ꝛ rebellionibus rõnabiliter introduci vt tallie queđ angariacõnes ·et ſimilia·ſicut iudeis poſtulantibus regem·dñs impoſuiſſe videtur. Acceptõ perſonarũ in gubernacõe reipublice et gñaliter apud omnem iudicẽ et principem de ſe illicita eſt·nũc moꝛtaliter nũc venialiter ex circumſtancijs ꝛ obiecto et politie cuiuſlibet maxime turbatiua·non eſt autem acceptõ pſonarum niſi vbi debitũ eſt ꝛ paritas vtrobique. Quia in gracijs faciendis·vnum capere alium dimittẽ.non eſt acceptõ perſonarum·aut ſi res nõ ſũt pares. Retinẽ tributa et ſubſidia rõnabilit' introducta peius eſt furto ſimplici in ſubditis·et exigere violenter aut fraudulenter ſubſidia indebita a ſubditis per principem rapina dãpnata eſt qñ autem hoc eſt·ꝛ qñ nõ·generali regula tradi nequit

Mutatio monetarum põt eſſe par aut maius delictum ex ſe·ꝙ eſſet in caſu·falſam aliꝙ fabricare.qm̃ ſcđm dãpnũ reipublice opus tale qđlibet aſſumit modum culpe·ꝙ ſi princeps dicat ſe dñm monete eẽ ſit ergo dominꝰ bonus diſpenſatoꝛ nõ tirannꝰ nec diſſipatoꝛ

Omnia ſũt principis·nõ quidẽ ꝓprietario

iure nec pro ſe ſed pro neccitate reipublice. Et quid mirum cū neceſſitas facit pſone etiaꝫ ſingulari aliena eſſe ſua. Omnia bñficia ſunt pape tanꝙ ordinatori ſupremo non tanꝙ domino aut poſſeſſori. ymmo nec tanꝙ immediato diſpenſatori regulariter ⁊ vniūſaliter. niſi prelatorū inferiorum iniq̄tas. aut manifeſta eccīe vtilitas caſibus certis iſtud exigeret.

Ab vſurarijs et raptoribus quos conſtat ex alio iuſto michil habere. ſtipēdia ſeruitorū ſuſcipe non licꝫ ſub pena reſtitucōis faciende et pticipationis in crimine. Ab vſurarijs ⁊ raptoribus quos habē ꝯſtat aliud ab vſuris et rapinis ſufficienter ꝓ ſuſtentacōe tot ſeruitorum vtputa q̄tuor ⁊ nō pluriū. pōt ſeruitor ſibi neceſſarius vnus ex illis quatuor ſtipēdia obſequij ſui recipe. aliter non. Non dimittitur pccm̄ niſi reſtituatur ablatum hoc eſt niſi voluntas efficax reſtituendi aſſit dū poſſibilitas ⁊ oportunitas acceſſerit et prout ſapiens preſertim confeſſor prelatus determiābit. vt ꝗ veris dñis ſi ſuperſunt aut heredibus ſuis aut ſi fieri nequeat. quia non ſunt aut ignorantur in pios vſus referantur ablata.

Nemini de bonis alterius ipſo inuito licet ducere ſtatum vltra parcam neceſſitatem ſui et ſuorum. maxime vbi poſſet laborare

aut etiam in caſu mēdicare· ꝓpter hōc bonoꝝ
omnium ceſſionē pro finali remedio iura ꝯſti
tuunt. Fur aut raptor non ſolum tenetur
reſtituere ablata·ſed dāpna inde ſequentia
omibus rite ꝯpēſatis. Similit̃ retētores teſta
mentorum aut plus iuſto differentes eorum
cōpletōnem in grauē iacturā aīaꝝ. Nemo
de neceſſarijs ſuis ſimpliciter tenetur elargi
ymmo nec de nccārijs ſcd̄m ſtatū ſuū ſed nec
de ſuperfluis ſuis· vt ſua ſunt ſub pena peccati
mortalis. niſi vbi grauis nccitas circa altrum
ipſo preſumere debente ꝙ alius non ſuccurret
immineret. Neceſſitas enim extrema ꝓximi
preferenda eſt ſoli decentie ꝓprij ſtatus· ꝙto
magis ſupfluitati. Scienter dimittē ſupflua
ſua nōbiliter cōſumi p putreſcōnē aut alias
potius ꝙ in vſus pios ipſa largiantur· vix a
culpa mortali aut nūꝙ pōt excuſari. The
ſaurizare de ſe non eſt illicitū ſed ꝓuidū· quā
uis ex circumſtancijs pōt fieri criminale· vt ſi
fiat ex alieno· aut deſperando de diuino auxi
lio· aut in grande preiudicium reipublice aut
ſi alijs peuntibus non ſuccurrit. Vendere
rem carius ꝙ empta eſt· ſi nōbilis ſit exceſſus
in lucro· omibꝰ miſerijs et picul̃a induſtrijs
hinc inde conpēſatis· eſt r̃gulariter de ſe malū
et peius ſi ꝓpter indigentiam ꝓximi hoc fiat

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Et ſi res vendita ex ſua induſtria meliorem
conditionem nullā adepta eſt nec in ſe nec ex
trinſeca cōſideracōne· vt qꝛ ꝓpinq̄or· et ad vſū
facilior· et ſimilia. Defectus rerum vendēda
rum quos quilibet ad extra p̄ſumit̄ cognoſcē
de facili ſicut nec abſcondendi ſunt fallacibus
cautelis. Sic nec eos dici neceſſe eſt preſertim
quo ad fori extrinſeci iudicium ⁊ quo ad deū
etiam ſi p̄cij quātitas ꝓporcīōbilit̄ ad defectū
minuatur. Dāpna q̄ aliq̄s nō ex culpa et ne
gligentia ſua mercando incurrit pōt vendēdo
deducere. Preſertī ſi dāpnū ſit ꝑtinēs de ſe et
q̄ſi regulariter ad mercaturā. Alioqn̄ nō opor
tet· vt ſi demeitorum merces ignis fortuit⁹ aſ
ſumpſerit. Secus p̄tea vbi ex culpa vel ſponte
aliquis mercedes defectuoſas cōduxeit vt in e
quis et mulis fieri ſolet ſed nō licꝫ vt vendat̄
ꝓ integris neqꝫ de⁹ irridetur. Cū decepcōe
vltra medium iuſti precij cōtractū initū leges
interimunt. In alijs vero caſibus· etiam ſi pec
cent vendētes res ſuas enormit̄ tamē r̄ſtituē
nō tenentur emētib⁹ qūtū regularit̄ occurrit
iudicādum. Legitiē p̄ſcribēs in re p̄us alie
na illam neqꝫ quo ad deū ēddē ꝯſtrīgit̄. Sec⁹
ſi fraus in p̄ſcribēdo fuit vt defcūs bone fidei
q̄ fraus ſi pateat in iuditio exteriori ad reddē
dum p̄ſcribēs impellit̄ qūtomagis apud deū

ſi lateat aut pateat. Mercatores earūdem
rerꝝ ſi cōſpirent adinuicē ꝙ nō niſi ꝓ tali p̄cio
notabiliter exceſſiuo merces ſuas tradent· ipſi
quo ad forum exterius· ſi ſciat et quo ad inte
rius dampnādi ſunt. Solucō decimarum
ſacerdotibus eſt de iure dīno· quatinus inde
ſuſtententur· ſed quotā hanc vel illā aſſig̃re
aut in alios redditus conmutare poſiti iuris
exiſtit. In redditibus ad vitam emendis
aut gregibus ouium preſtandis ad modum
lucri ſic in mercaturis· ſic in ſilibus regularit̃
contractibus qui nō penitus ex vno latē clau
dicant· ꝙ videlicet ad vtrumlibꝫ nūc lucrum
nunc dāpnum imminet· nunc vendenti nunc
ementi nulla videtur eſſe malicia de gn̄e· ſed
circumſtācijs alijs veſtiri male poſſe nullus
neſcit. Campſores ꝓ centum frācis reddē
tes certam quotam in fine āni cū integra pe
cunia et ſimiliter mercatores. difficile eſt ab
illicito contractu liberare· niſi bonificauit hos
contractus cauſa pia· qđ fieri nōnūquā poſſe
non negamꝰ· ſed ſecurius eſt oppoſitum. A
rebus que vſu peiorantur· a rebus inſuper q̃
rum vſus translacōe dn̄ij fructū affert certū
licitum eſt preciū locacōis adipiſci. Empcō
nem decem ſolidorum ad ꝑpetuū ſup̄ fundum
aliquem cētū librarꝝ· aut ſub obligacōne tociꝰ

magne hereditatis·difficile eſſe·dicūt aliquā p directum iuſtificare·p indirēm autez poſſet aliquis totū fūdum vendere pro viliori precio Poſtea ipſum cariori recipe vſqz ad deductionem illorū decē ſolidorū. De vicō gule·c·vi·

Vla eſt appetitus immoderatus cōmedendi non conpetit ex ſuo genē ꝙ ſit mōrlis nec etiam in delcātione inde conſequenti. ſit autē mōrlis tripliciter. Aut ſi cōmeſtio eſt con ꝓhibicōez vel votum ſiue hoc fit racōe cibi·ſeu tpis·ſeu loci· Aut ſcdo quando aliqua fieri p̄cepta ſunt ob gulam ſcient vere vel interpretatiue obmittūtur·vel ppetrantur ꝓhibita. Aut tercio de mi qz quando corpus aut racō notabili detrimento per gulaz ſciēter vere vel interp̄tatiē pregua tur. In moralibus ille dicit interp̄tatiē ſciē aliquid·quito et ſi actu ſcire negligat ſcire tn̄ debet ⁊ diſcrimini nō ſemet obicere. Vocamꝰ inſup ſciām non p demōſtracōez ſꝫ p vehemētē ⁊ ꝓbabilē ꝯiecturā. Jeiunijs eccīe ł alterī abſtinētie necō cū nōbili et p̄cogito ḡuamīē ſui corpis ⁊ vſus racōis obligat·ſeduſo ſcādalo nemo tn̄ leuit ſibi fingat ḡuamiā ex ieiunijs abſtinentia qm̄ ex ipa paucōres peūt ꝙ ex gula

Pueros et ſenes pregnātes et nutrices et infirmi ⁊ paupes nō hn̄tes vn̄ ſet ēfici poſſint

et laborantes nō habētes aliūde ſtatū ɔpetē
tem. ⁊ itinerantes auctoritate prelati et aliȷ̄
ɔſuetudinem dyoceſis in qua ſūt inſequētes
ab eccie ieiunijs regulare ius excipit. Vo
tum cartuſieñ de non eſu carniū. votū inſuper
aliorum religioſorum de multis obſeruacōibus
duris al's licitis. votū demqȝ ꝑticularium ꝑſo
narum de certis cibis nō edēdis ineternum
vt de capite in certis caſib⁹ neceſſitatis extre
me. ꝓbabiliter ſi vota hec tenēt imminētis
debent immutari. Non enim licet aliū contra
dei preceptum occidē. qn̄to min⁹ ſeipm̄. ſecu
dum tn̄ in omnib⁹ ſcandalū puſilloꝝ. De
terior atqȝ piculoſior eſt abſtinentia immode
rata. ꝙ voracitas aut ebrietas. ſi dicta abſti
nentia vſqȝ ad turbacōneȝ cerebri ⁊ vſus rōis
notabiliter ⁊ ſcient̄ ꝟgat ⁊ adducat. Pccā
regulariter quāto ſūt ſpūaliora. et quāto ſūt
ſub maiore ſpecie boni palliata. tanto piculoſi
ora ſūt ⁊ a ſanacōne magis diſtant. Hn̄tes
impedimētum de nō ieiunādo legitimū. qd̄ nō
eſt exceptum a iuribus ꝑ expreſſum. ſecurius
agunt. quan ꝙ non ſit ncc̄e ſi diſpenſacōnem
prelati q̄ſiuerint. et ꝙ ſecrete agant id quod
agunt ne aliȷ̄ ſcandalizent̄. Caritas diuidē
cō cedit ɔmeſtionē alias illicitam qn̄qȝ ꝓpter
hoſpitem. qn̄qȝ ꝓpter infirmi ɔſolacōeȝ. qn̄qȝ

ꝓpter obſequium p̄ſtandū vt in ſeruitoribus monachorum· ⁊ etiā pn̄cipū pregu ſtādo ⁊ in pregustantibus cibis eoꝝ eſus ɔcedit. Pre ceptū de ieiunio eccie poteſt aliqn̄ ſeruai dum con̄ deū mo̾lis gula cōmitti̾. Si̾liter i multis dicendū eſt. Ebrietas aūt mo̾lis eſt ⁊ gn̄a liter omis delectatio cibi et potus· qn̄ aliquis tanta libidine ɔmedit et bibit. Et poſtponit deum ſic ꝙ vbi aliqd dei preceptū vno mō vel alio deberet a ſe violari· n̄lominus a tali delcā tione non ceſſaret. Secus ſi delectaret etiam ex conſenſu libero citra deū· non hoc factur9 ſi deus prohiberet· tūc eni vel nullū eſt vel tātū veniale delictum· ⁊ habet hec ẽgula in multis alijs materijs vtilem locū ſuū. Probabile eſt conmedentem ter in die ieiunij ſine cauſa nō eē p̄uaricatorem precepti in t̾cia ɔmeſtioē ſicut in ſcd̾a ꝙ̄ ꝙ̄ oppoſitum tenere ſit ſecuius De conmeſtionibus ſp̄erum ⁊ ſimilibus cō ſuetudo teneatur et delectacōnis nimia libido vitetur. Inebriare alium ſcienter vt vſu careat racōnis in eius notabile detrimentum prēm mortale eſt. De vicō luxurie· c· vij.

Vxuriam ex gn̄e ſuo mortalē dicimus ꝓpter corruptionem gn̄atiue virtutis maiorem ꝙ̄ nutritiue ac minorem eius neccitatem. Et quia ɔtrariat̾ huic precepto

Non mechaberis·⁊ vt p̲ bonã mr̃imonij act⁹
iſte queretur excuſari. Conſenſus in delcãcõ
nem luxurie circa obiectum ſibi ꝓhibitũ eſt
mortale pcc̃m·ſiue ſit in cogitacõe ſeu in verb
aut in viſu·aut tactu·aut nutibus·aut opera
cõne. Quamobrem familiaritas magna hoim̄
carnalium mutuo·p̄ſertim ad nudũ·qñtũ cũꝫ
ſint eiuſdem gn̄is aut ſex⁹ aut diuerſe etatis
piculo ꝓxima eſt·ideoqꝫ vitãda eſt. Graui
tas pccõrũ luxurie ex gn̄e ſic ordinatur·ſcd̃m
graui⁹ ⁊ minus grũe·quanq̄ȝ ex circuſtãcijs
poſſit eorum g̃uitas alit̃ variari. Beſtialitas
cum brutis. Sodomia cũ eodẽ ſexu·aut in va
ſe non ordinato. Mollicies ſecũ. Sacrilegium
deo dedicatarũ. Inceſt⁹ pntum. Stupꝝ v̉ginũ
Adulterium ligatorũ. Fornicacõ ſolutorum.
Luxuria gn̄aliter. Licitũ eſt ſuam caſtitatẽ
ſicut ꝓpriam vitã defendere·vim vi repellendo
Delcãtio viri cum vxore licita eſt cauſa ꝓl
cauſa reddendi debitum·cauſa p̄ſeruationis
ab incontinentia ꝓhibita. Et ſi ſola delcãcõ q̄
ritur·infra methas tñ vinculi matrimoialis
ſic q̄ȝ extra non queretur·neqꝫ ſit cũ circũſtã
tijs aliunde prohibitis·illud aut nullum aut
tantum veniale pcc̃m eſt. Vxoratoꝝ alter
peccare pt̃ mor̃liter in matrimonio·ſi cũ detri
mẽto notabili ꝓlis ↄcepte aut gn̄ande ſcie̾ter

fiat vt tpe menſtruorum ſi extra vas ſi cū deſi
derio abſentis quaſi preſentis·alteri⁹ non ſui
ſi principaliter ex cauſa aut ex fine mortaliter
noxiis. Facilius eſt ſepe ab ope carnali to
talis abſtinentia ſicut in virginibus et vidu
is q̄ꝑ modeſte maritalem copulam exercere
ſicut febris potu et ignis flatu et pruritus a
tactu tandem magis ſuccenduntur. Quia cor
pus ſacerdotis ſi vxoraretur eſſet vxoris ſa
cerdos qui totus eſſe debet dn̄o conſecratus
a expeditus a cura rerū familiariū et ſolutus
legibus ciuilibus et orationi iugiter vacare
racōnabiliter aſtringitur voto caſtitatis.

De preceptis decalogi.c.viij.

Jligere deum ſuper omnia·ex toto corde·ex tota anima·et ex tota vir tute·quantum ſufficiat viatori ad ſalutem eſt taliter afficī·ad deum actu vel habitu·q̄ꝑ dei amiciciam.cuiuſlibet al terius rei dilectioni anteponit.Sic q̄ꝑ pro nul la dilectione ſui vel alterius·caritatem vel let deſerere per tranſgreſſionem cuiuſcumqȝ precepti diui. Nemo ſcd̄m legē tenet poci⁹ eligere annichilacōnem ſeu dampnationem eternam·q̄ꝑ peccare mo̅rlit·neutrū quippe pōt eligi licite ſtante lege de precepto hn̄de caita tis cumqȝ neqȝ ānichilacō ſtat neqȝ dāpnacō

Propoſita alicui viatori iſta queſtione et ſimilibus. an citius pateretur eſſe in igne per vnum diem. q̄ꝑ pcc̄o mo̅rli ɔſentie̅. non tenet circa hoc deliberare abſolute de altera ꝑciu̅m ſed teneat ſuſpenſum iudiciu̅ ɔſiderando fragilitatem ſuam. ⁊ fidendo in dīna miſericordia que vel non pacietur eum in tale̅ te̅ptaco̅em incidere. aut ſi paciatur deus. faciet cu̅ te̅ptaco̅ne ꝓuentum. vt poſſit ſuſtine̅. Propoſitis hmo̅i queſtionibus. q̄d homo faceret te̅ptaco̅ne forti p̄nte. Aliud eſt optare et deſiderare illud qd̄ eſt melius. et iudicare illud eſſe eligibili⁹ aut minus fugibile altero. Aliud deliberare abſolute. q̄ꝑ ipe ſic face̅t et ſic eligeret qm̄ primu̅ eſt pie et fidelis aie. ſcd̄m de p̄ſumpco̅ne ⁊ temeritate culpatur. Iurare per deu̅ qd̄ e̅ eu̅ teſtez veritatis adduce̅. fit licite ymo meritorie. du̅ veritas ſubeſt. ⁊ reue̅ntia comitatur. et pia nccitas ex humana infirmitate conſurge̅s impellit. Iurare i vanu̅ eſt ꝓprie deum in falſitate. cui⁹ eſſe teſtis nequit inuo̅re. ymmo du̅ ex deliberaco̅ne fit. ſe̅p eſt mo̅rle

Exigere iuramenta ab hijs de quibus vehementior eſt preſumptio. q̄ꝑ de oppoſito apud exigentes q̄ꝑ deierabu̅t. et ad hoc ex deliberaco̅ne induce̅. vix aut nu̅q̄ꝑ carz mo̅rli delicto niſi forſan q̄nq3 apud iudices quib⁹ ex offitio

ſic exigere necē eſt. Neqȝ neceſſe eſt neque vtile et ſepe criminoſum exigere iuramēta ab hijs qui queſtionantur in iudicō exteriori ecclesiaſtico vel ciuili qn̄do preſumi poteſt vehementer ꝙ quidā deierabant et quando eorū iuramento nullatenus ſtatur. De re penit⁹ occulta que ſcilicet non poteſt ꝓbari teſtib⁹ duobȝ. neqȝ rem publicam ſcandalizat null⁹ in foro exteriori licite poteſt ab alio inuito iuramentum extorquē. Quamuis ſemper non tamen pro ſemper obligemur colē deum non ſolum mentaliter ſed etiam ſignis exterioribȝ Jlla tamen ſigna pro varietate tp̄is ⁊ hominū poſſunt variari ſicut oracōnes genu flexioēs thurificacōnes ꝓſtrationes ⁊ preſētationes candelarū victiē et ſimilia. Signis exterioribus nunꝗ bn̄ colitᷣ deus qn̄do illa vel nequnt fieri bono animo vel ſcādalizāt ex ſimitudine ſui ad ydolatriam. aut aliā inhoneſtatē. queȝ admodum fit i inſanijs ſtultoꝝ apud multos ⁊ in iſtis delacōnibus baculoꝝ p mulieres ſacris ornamentis indutas ⁊ q̄buſcꝫ ſimilib⁹ q̄ q̄ oia p̄latorū ſollicitudo tenētur abradē. Obſeruatio ſabbati quo ad circumſtantias tp̄is ⁊ modis et loci ꝓ maxima p̄te ēlicta eſt determinacōi p̄latoꝝ q̄ cōgnoſcitᷣ. tū ex eoꝝ inſtitutis tū ex ꝯſuetudinibus per eos legitiē tolleratis

De opibus ſeruilib⁹ nō exercendis diebus dn̄icis et feſtiuis plus vt frequenť determinat conſuetudo loci ⁊ pſonaꝝ a p̄latis tolerata q̄ꝫ alia lex ſcripta Conſuetudo exercendi opera ſeruilia. hec ab iſtis. hec ab illis in diebus feſtiuis. tunc maxime dicenda eſſet corruptela qn̄ totaliter a ſeruitio dei. et a cultu feſtorū et maxime ab auditu miſſe reuocaret. qn̄ preteā hec ſeruilia magis ex cupiditate q̄ꝫ pia neceſſitate reipublice pertractantur. Joci et alie recreationes corpales apud vulgus diebus feſtiuis. quanq̄ꝫ ſepius ām̄ixtas h̄eant malicias contra dei legem. non tn̄ p directū eccl̄iaſticis obuiant inſtitutis. Opa ſeruilia plerūq₃ fructuoſius fierent. ſi non ea ꝓhibet̄ eccl̄ia q̄ꝫ illa que vulgares in feſtis exercent. propterea p̄latorum intereſt attendere circa feſtiuitatū multitudinem ne ſit illa ad cumulū pcc̄i pocius q̄ꝫ ad cultū. Diligere ꝓximū ſicut ſeipm̄ eſt velle proximo ea oīa que ſcd̄m rcām rōe₃ homo vellet ſimiliter ꝓximū ſuū velle ſibi hec autē ſūt indiſpenſabiliter bona caritatis ⁊ gl̄ie

Quia bonis fortune ⁊ nature ⁊ grāe ⁊ grātis date pn̄t hoīes abuti in pnicie̅ ſui vel aliorum non quilibet teneť velle illa cuicūq₃ proximo ſuo. ſed aliqn̄ non velle. qꝛ et ſcd̄m rcām rōe₃ ita deberet homo velle. de ſeipo. Sic iudex cum

amore proximi necat ipſum aut bonis ſpoliat Sic ingenium ⁊ ſciām ⁊ diuitie poſſunt deſide rari iſti vel illi proximo non adeſſe dum noci tura creduntur. Ante religioīs ingreſſum teneor prouidere nccitati pentum extreme ſi poſſum dum non aliūde patꝫ eis prouiſio nec excuſaret me religionis ingreſſus quin peccē intrando. et poſt introitum ꝯſitendo. Si tamē nccitas illa non ſit extrema aut patꝫ aliunde prouiſio. non teneor pro iuuando exire religi onem iam profeſſam. Supiorib9 nr̄is quī omnes dici patres pn̄t obediēdū eſt de rigoē in eis ſolis in quibus ſuperiores ſunt magis autem ei cuius auctoritas potior eſt attentis cırcumſtantijs pſone tpis reipublice et vtili tatis in iſtis vt in concernentibus rem publi cam plus obediendum eſt principi ꝙ̄ patri ſecus in re domeſtica. ꝓporcionabilit̄ de mo nacho reſpectu pape ⁊ Ep̄i ⁊ abbatis et princi pis tpalis diſtinctio locum habet. Quanto plures dilcōnis cauſe concurrūt circa aliquē ꝓximum vt eſt habitudo prelacōis ⁊ ſubiecti onis adinuicem bonitatis ⁊ ratio cōgnitionis beneficentie conſorcij pr̄ie et ſimilium. tanto ceteris pibus ille debet plus amari ⁊ p̄ferri tn̄ obligatio legibus cauta obſeruanda eſt Ab inimico parato tōlit̄ ſatiſfacē de iniuria

ego teneor ſatiſſactioẽꝫ ſuſcipe vel indulgere tamen verbũ meũ· aut ſocietatẽ ſolitam aut alia dilectiõis ſigna poſſum interdicẽ ad mei et ſui cautelam ⁊ non ad rancorẽ. Inimicũ non paratũ corrigi diligo qñtũ ſufficit ad ſalu tem ſi ei nolo malũ dãpnacõis· neqꝫ dampni tẽporalis p iniuſta media. Inimico meo in corrigibili optare fas habeo. vt taliter ſibi ſit in anima vel in rebus. qualiẽ ſufficit ad hoc ꝙ neqꝫ michi neqꝫ reipublice iniuſtum dãpnũ poſſit inferre. Iure naturali. vim vi repellẽ licet· ſic ꝙ impetitus aliqs a qualicũqꝫ pſona cuiuſcũqꝫ dignitatis etiam papalis via facti et non hñs iuris remediũ· fas habꝫ iniuriãti de fcõ reſiſtere ſcd̃m qualitatẽ iniurie· ſcilicet quãtum requiriẽ ⁊ ſufficit cõñ illũ· ad ſui tuta mẽtum ab hac facti via. Caſus multi eſſe pñt· in quibus aliqs ſe gerens ꝑ papa ⁊ pro tali hitus ab eccia· poterit a ſubdito licite vel occidi vel incarcerari· vel p modum quendã appellationis ab eo· vel ſubſtractionis a ſua obedientia declinari niſi forte obſtare mõſtre tur conſtitucõ aliq non huãna ſolũ· ſed dĩna atqꝫ reuelata· huic naturali iuri preiudicans

Nunq̃ ꝑ ſaluacõe vite aut cuiuſcunqꝫ rei ſue licet alicui mortem alterius de p ſe ſciẽter via facti procurare· ⁊ maxiẽ illius qui nullaꝫ

infert iniuriam. Nunq̄ pro saluādo vitā suā corporalem sūt innoxij via facti a se puniendi vt si non aliter euadē pōt aliquis se psequentem q̄ conterendo puulos viam obsidentes mors pocius est expectanda. Ita dum quis ē in extrema famis necessitate nō debet ab alio similit famelico panē necc̄riū extorquere.

N oī sacramēto si de De sacramētis. c. ix.
sit intentio actualis vel habitualis faciendi illud quod crist9 instituit et ecc̄ia intendit n̄l agitur. Similiter si forma amittit aut corrūpitur et si materia debita aut si minister ydone9 defuerit ꝛ hoc precise q2 aliquis sc̄ismaticus est vel hereticus vel presciſus et excōicatus vel degradatus. non redditur impotens ad efficiendum vel conferendum sacramenta nisi desit aliunde vel potestas ordinis vel intentio debita. vel materia vel forma. quamuis exercendo talia in casibus prohibitis. grauis delicti reus teneatur. Fiat semper quod melius erit de possibilibus dum circa sacramentorū ministracōnē dubitacō aliq̄ ꝯtigerit aut suppleatur caute id quod amissum fuerit ꝛ sub quadam ꝯdicōne si nō eit illud iterādū

Cerimonialia seu figuratiua legis antiq̄ ante cristi passionem erant iudeis necessaria postmodum pro aliquo tp̄e licita ꝫ inutilia

tandem vt nūc obſeruantib9.⁊ ſpem in eis po
nentibus mortifera·nec ab eis ſumendum eſt
efficax argumētum·ꝙ modo talia in aliquo ca
ſu agere debeam9. In caſu dubio vehement
an aliquis ſit vel non ſit baptizatus·vt ſi ſit
expoſitus vel baptizatus in nomine xp̄i tantū
aut alio tali dubio·iteretur baptiſmus ſub
hac condicōne. Si tu es baptizat9 ego non te
baptizo. Et ſi non es baptizatus·ego te bapti
zo. In nomiē pr̄is ⁊ fi.⁊ ſpūs ſci. Baptiſmū
ſanguinis dat martiriū·et flamis·cōtricō de
pccīs aut ſatiſfactio gratuita:primus non re
iteratur·alter ab obligacōne baptiſmi flumis
ſi facultas affuerit·non excuſat. Ea que ſūt
de decencia ſacramētorum nōbili·inſtituta et
promulgata ab eccīa·nec abolita ſunt per nō
vſum·et ſi non ſint de necītate ſacramenti ad
faciēdū id qd intēdit·ſunt tamē de necītate
precepti ad obligandū neſciēter ⁊ negligēter
abſq; racōnabili cauſa dimittant. Forma
in omni ſacramēto pōt corrūpi·aut p addicōz
aut p ſubtractionem·aut variacōez·aut inter
rupcōnem nōbilē·quia modica non impedit
Similiter addicō·ſubtractio ⁊ variacō·ſi neq;
trahant formā ad ſenſū aliū·neq; in intelligi
bilem reddant·licet indiſcrete ⁊ culpabiliter
fiant·ſacramentum tamē nō ānullāt. Hec

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

in baptiſmo ſunt de neceſſitate ſacramẽti. Mi
niſter. ydoneus. materia. q̄ eſt aq̄ elemẽtalis
fluida ad drãm luti ⁊ aquarum que ſũt artifi
ciales. intentio actualis vel habitualis faci
endi quod eccĩa intendit intingendo nõ ſub
mergendo ex aqua illa baptizãdum aut eius
ptem principalem nudam. ⁊ ꝙ aliq̃liter cõſen
ciat ſcꝫ actu vel habitu vel in pentibus. dicen
do ſimul hanc formam. Ego baptizo te in no
mine patris ⁊ filij et ſpũs ſãcti. amẽ. Mi
niſter ydoneus baptiſmi regulariter et extra
caſum neceſſitatis eſt ex eccĩe precepto ſacdos
qui p̃mittere habꝫ exorciſmos ⁊ cathecizacõeꝫ
et alia obſeruare q̄ in libris cõtinentur. Sed
de necĩtate ſacramenti ꝛ̃quirit ꝙ miniſter ſit
viator ad excludẽd ãgelos ł demoẽs ⁊ ꝙ ſimł
poſſit intingere ⁊ verba ꝓferre. ad excluden
dum manũ ⁊ mutũ aliũ a ſe ꝙ nemo ſe bapti
zat et intendens actualiter vel hĩtualiter qd
eccĩa intẽdit etiam ſi nichil credat de effectu

Baptizandus ydoneus eſt quilibet viator
non baptizatus qui conſentit interpretatiue
baptizari vel in fide parentum vel offerenciũ
eum vel eccleſie ſi nunq̃ fuerit capax rationis
vt paruuli. Si autem fuerit aliq̃n̄do capax ra
tionis et diſſenſerit continue baptizari aut ſi
nullomodo conſenciat. dum vtitur ratione

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

baptizari non debet. Secus ſi p ante cõſenſerit nec reuocauit. qꝫ pſumitur ab eccia nũc ↄſẽſur⁹ ſi rõne non caret. Baptizandũ non eſt fas ↄfiteri ſacramẽtaliter. cũ baptiſmus ſit ianua ſacramentoꝝ. et de originali contricõ actual nequaꝙ̄ exigitur. de actualibus vero ſufficit diſplicentia in gñali abſqꝫ obice male volun tatis ꝓponentis actualiter ſe peccaturaꝫ. quo obice poſtea ceſſante baptiſmus efficaciam ſuam capit. Baptiſmus dimittit penam a culpam ex integro. loquendo de pena debita pccis. non ex ciuili inſtitucõne. vt ſunt irregu laritates et mortes pro delictis certis. loquẽ do pterea de pena debita per ſe. qꝫ penalitates huius vite debite originali per accñs manẽt vt ſitis fames ac̃. quorum cauſa eſt pccm̄ ori ginale. ſine quo non veniſſent. Si paruuli infidelium baptizent. inuitis pentibus in fide eccie. illi ſunt vere baptizati. nec debent reddi pntibus. ſi piculum timeatur. Similit illi qui metu inducuntur ad interius cõſenciendum baptiſmo. quanꝙ̄ talia agẽ. cõis vſus eccleſie non approbet. Baptiſmum flumis differre licet. qñ et vbi non apparet ſcdm̄ veriſimiles ↄiecturas ꝓxima mors. et ſpatur poſſibilitas ſeu congruitas maior. recipiendi in poſterum quo caſu. et ſi ſubito baptizandus morietur

ſaluus eēt. Sacramentum cōfirmacōis ad robur inſtitutum tenet ǭlibʒ xpian⁹ hn̄s vſū rōnis nō ɔtempnere preſerti imminēte piculo ɔfeſſionis xpi corā infidelib⁹ faciende. Eucariſtie ſacramētum duplicē habʒ fo ꝛmā et materiam de nccītate ſacramenti. Forma cōſecracōis corpis xpi eſt iſta. Hoc eſt corp⁹ meum Et forma ſanguinis. Hic ē calix ſanguis mei aut huic equiualens qđ dicit̄ ꝓpter grecos Materia corpis xpi eſt panis de tritico pro maiori parte. Materia ſanguis vinū de vite non trāſbatum in aliā ſpēʒ vt in acetū. Celebris conſuetudo et ordinatio ſupior ī eis q̄ ad ſolempnitatē miſſe ⁊ gn̄alit oīm ſacramētoꝝ ſpectant obligant ad nō ɔtēpnēdū hmōi ɔſuetudinem et ordinacōem q̄s lib ſolēt hr̄e. obligant ꝑtēa vt negligentia frequēs ⁊ craſſa fugiatur. Facta diligentia ſolita fieri in talibʒ circa materiā corpis ⁊ ſanguis. ſi ꝑ maliciā ā negligētiam miſtri alit oblatū fuit q̄ꝑ debeat vtputa aq̄ ꝓ vino peniteat in oēʒ euētū ſacerdos et ſi reus nō ſit ⁊ qđ obmiſſum eſt ſupple at vel emendet. preſertim vt integritas in ɔfectōne ⁊ pfectioē ē ſacramēti ɔſeruet. Diſcrimen noui pcc̄i mōꝛlis in celebrando vitat. ſi pt⁹ diſcuſſionem ɔſciē q̄ regularit ī talib⁹ hr̄i ſolet ⁊ celebratur⁹ nō hēat conſcientiā fixam

aut eque firmam ſicut de oppoſito. q̄ ſit in pec
cato mo͞rli vel alio legittimo impedimento. vt
eſt irregularitas. et hec vocatur certitudo mo
ralis vel ciuilis. q̄ homo ſufficient probatus
eſt. Exiſtente caſu quo homo poteſt celebr̄
re licite. et a celebrac͞one licite deſiſtere. lauda
bilius eſt ceteris paribus celebrare. tum quia
opus de ſe priuilegiatum eſt ꝯ frcu͞oſu͞. tum q̄
a nobiliori virtute procedit celebrac͞o que fit
ex amore. q̄ꝫ omiſſio que ex timore generatur
Laudabilius eſt. q̄ꝫ oppoſitum ceteis pibus
et ceſſante legitimo impedimento cottidie ce
lebrare. Pollutio nocturna tollens ſuffi
cientem deuoc͞onem. recollcion͞e ꝯ reuerēti͞a
ad ſacramentum. eo q̄ aīa magis inde ebes ꝯ
carnalis effecta eſt. impedit a celebratione
q̄ꝫ diu talis carnalitas et ebetudo r͞gnauerit
niſi caſu neceſſitatis vrgente vt ſi ſacerdos ſit
vnicus ꝯ miſſa parrochialis fueit celebn͞da
Homo qui ꝓpter habitus virtutu͞ et facil͞e
ſui recollcionem vel aliunde manet deuotꝰ ad
ſacramentum. et reuerēs ptꝰ nocturn͞a pollu
c͞onem non videt per e͞a impediri q͞n celebret
die ſequenti c͞ofeſſione t͞n in oe͞m euētu͞ prece
dente. q͞m nolle ſordes corporales impediu͞t
niſi pro q͞nto vel ſunt pcc͞a vel ſunt in horror͞e
ꝯ ſcandalu͞ aſſiſtentiu͞. vel deuoc͞oem debit͞a

tollunt. Vir enim leproſus ⁊ vir mēſtrua paciens a celebratione ſecreta non arcentur

In omni adoratione ſacramenti altaris ſubintelligitur condicio iſta vel ſimilis ſi conſecratio rite et debite ſcd̄m inſtitutionem xp̄i fuerit celebrata. Ac p inde adorans alien⁹ eſt ab ydolatria quamuis celebrās ⁊ nō ꝯſecrans eēt in culpa. Apparente figura circa ſacramētum. Alia a figuā ſolita panis ⁊ vini. Nō ꝯuenit ſacramentum ſumi ſb̄ illa forma neq; ſine ꝯdicōne implicita vel explicita debet adorari

Poſitis pluribus hoſtijs ſuper altare ſi ſacerdos intendit gn̄aliter omēs conſecrare ille conſecrate erunt. Si tantum duas ex illis quas determinate ſignat ille due ſūt tātūmō conſecrate. Si illas duas intentio ſua non determinat nichil ibi cōſecrat obſtante ꝯfuſioē intencōnis ꝓpter quam iſta nō magis ꝙ illa pōt dici conſecrari. Regulariter vitupabile eſt ⁊ ſepe criminale ꝙ ſacerdos a celebracōe et catholicus habens vſū rōnis ab eucariſtie ſuſceptione totaliter abſtineat. Illi pueri ſunt ydonei ſuſcipere eucariſtiam ⁊ ad hoc ligari videntur ſemel in anno qui ſecundum leges cenſentur habiles ad nubendum poteſt quoq; deuotio etatem hanc preuenire ſicut in quibuſdam etatem ſupplet malicia

Audire missam integram est de obseruati
one sabbati. hoc est dieꝝ festoꝝ ꝑ tpe legis
euãgelice nisi per impedimẽtũ legitimũ aliq̃s
se tueatur. tale vero impedimẽtũ scd'm loca ꝛ
tpa et etates et ꝯsuetudines varie iudicatur
Obligatum celebrare ꝑ quolibꝫ duoꝝ vnã
missam. non absoluit vna celebracõ. vna q̃p
pe missa virtute opis operati. ex quo finiti va
loris est. non tm̃dem tollit de pena. nec tantũ
redimit quãtũ due. In anniuersarijs ecc̃ia
rum ꝛ recepcõne missaꝝ ꝑ vno p̃cio sue sustẽ
tacõnis et in similibus. inꝑ̃tacõ viri sapiẽtis
locum habꝫ. Alioqn̄ non videtur. quõ sex aut
septem anniuersaria i ecc̃ijs cathedralibꝫ lici
te simul eadem die iũgerent. Obligatũ ad
subsidia spũalia. tutum est dirigẽ intencõneꝫ
suam ad deum. sic q̃ dignet̄ dispñri de valo
re sacramentoꝝ vel suoꝝ bñficiorũ qualiter ꝛ
qñtum videt se apud benefactores eẽ ꝯstrictũ
Caritatis maioris est spiritualis elemosiñ
q̃ gratis distribuit merita sua satisfactoria ad
liberacõnem animarũ q̃p elemosina corpalis
Et quãq̃p talis non inde minus hiturus sit de
premio essencĩali. tardiꝰ tamẽ inde de ꝓprijs
pcc̃is ceteris paribus satisfacit. Falluntur
plurimum hij qui potentes aliunde viuere
obligant se ex bonis ecclesiasticis vel alijs ad

ſatiſfaciendum pro alienis delictis cum hoc cedat in retardacōnem ſatiſfaciēdi ꝑ ꝓpriis et hec ſola radix improbare beneficioꝝ pluralitatem ſufficeret. Expediēs videtur vt nulla excōicationis ſententia ferretur de facto a iure vel iudice neq; pro pñti neq; pro futuro niſi pro manifeſta contumacia qua ſe mōſtrauit aliquis non paratū audire ecciam. Aliter qualit habetur ſicut ethnicus ꝛ publican⁹ ſi audire ecciam paratus non eſt. Expediens videtur vt null⁹ tenētur aliū vitaē qñtūcūq; excōicatum a iure niſi poſtꝙ a ſuo iudice fuit denunciatus eſſe talis. Siquidē in oī caſu alio videtur poſſibilis excuſacō ꝛ interp̄tacō coꝝ q̄ aliquis cōmittit vñ excōicari dign⁹ ē ꝙ nō debeat euitari a pticulari perſona ꝛ hoc tolleret magnam in politica ꝯuerſacōe ꝯfuſionē. Expediens videtur ꝙ oēs ſentētie excōicacōis late ſententie et iure ſcripto q̄ꝝ vſus nullus eſt aut plus obeſt ꝙ proſit exp̄ſſa euōcōne tā in prouinciis ꝙ in dyoceſib; ꝛ i eccia vniuerſali caſſarentur. Expediens videt̄ inſtitucō aut iam inſtitutoris talis interp̄tatio vt ſolus excōicatus aut ſuſpenſus a iudice ꝛ ꝑ tali denūciatus ꝯtrahere dicētur irēgulaitatē immiſcēdo ſe ſacramētis ꝛ quod ſol⁹ talis a poteſtate abſoluendi in foro conſciē ſpoliatus cenſeret̄

Scrupulus enim a ſubditis vix aliter auferibi
lis preſertim ī materia ſacramētalis ɔfeſſiois
hoc auferret. Expediēs videt vt nulla ſentē
cia excōicacōis ferretur niſi ꝓ ɔtumacia facta
in rebus pure ſpūalibus vt vbi transgreſſio
verget manifeſte in diſpſione; fidei ⁊ ſuo ſpū
alis libertatis. Non enim debʒ vt videt grauioꝛ
eſſe in foro exteriori punicō transgreſſionis ꝙ
dāpnum fuerit illatum. Expedientius eſt in
multis defectibus illos vel tollerare vel ad
bonum finem ordinaē ꝙ ꝑ fulminacōes ſentē
ciarum ⁊ ɔdēpnacōeʒ aut ꝑ pdicacōes rigoro
ſas eos conari funditus extirpare vt de encē
niis prima die āni de capellanis mercēnariis
et ſimilibus. De penitentia. c. x.

Diuina lex. et non ſolum conſtitutio
obligat ad confeſſioneʒ ſacramenta
lem poſt peccatum actuale vt fiat ſe
mel ante mortem. Hec concurrere
ſimul tpe ad iuſtificacōnem impii neceſſe eſt
que ſunt. infuſio caritatis. expulſio culpe. con
uerſio liberi arbitrii in deum. ⁊ peccati deteſta
cio. Homo non ſemper tenetur immediate
confiteri ꝓmo nec ɔteri nec peccatum ſb pena
noui pcc̄i mortalis. Dat enī ſpaciū penitentie
deus. quale ſcit fragilitati nrē ſufficere ⁊ illud
qn̄tum ſit in omnibus gn̄alis regula diffinire

nulla pōt. Obmiſſio in concernentibus con
feſſionem ſicut in alijs actib⁹ preceptoꝝ. non
vocatur obmiſſio niſi ſit reſpcū actus pncipa
lis dum deberet fieri ꝛ nō rſpcū circumſtāciaꝝ
q̄ vel añcedunt vel cōmittant vel ſubſequun
tur. alioquin obmiſſiones in vna obmiſſione
numerarentur infinite. Omnis ꝯtricō inclu
dit confeſſionem in actu vel in habitu aut in
ꝓpoſito vel i voto eam vero fieri actu ceſſante
impedimento alio quadruplex caſus cōtinet
Prim⁹ inſtitucō eccīe ſemel in anno. ſcd̄s ſuſ
cepcō eucariſtie vel celebratio et ſacramētoꝝ
aliorum ſuſceptio ſcd̄m quoſcꝫ. terci⁹ piculū
mortis veriſimiliter imminētis. quart⁹ cōſciā
ꝙ alias non hebitur oportuītas pccā cōfitēdi
In rcordacōe pcci mortlis dū miſſa iā pceīt
vſqꝫ ad hoc vt cōmode ſine ſcādalo deſeri vel
interrumpi nō valeat aut dū ſacerdos alius
deeſt ꝛ vrget nccītas ſufficit cōtricō includens
ꝓpoſitum ꝯfitēdi. Circūſtanciaꝝ q̄druplex
eſt drā. q̄dam imptinentes q̄dam minuētes
quedam aggrauantes. quedā in aliam ſpēm
trāſmutantes. Et hee vltime non ſolum ſunt
circūſtantie ſed pccā. Jdeo ſūt de nccītate ſb
expreſſione confitende. primas non expedit
dicere. nec ſcdas regularit. tercias exprimere
ſepe vtile eſt. et qn̄qꝫ ſcd̄m quoſdam neceſſe

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Circumſtantiarū expreſſio in ↄfeſſioē talis vel in talib⁹ verboꝝ circumlocucōibꝫ expreſſa ſufficit ꝑ quam ↄfeſſoꝛ de magnitudiē pccōrū eius qui confitetur ꝓ abſolucōe ⁊ penitentia diſcrete conferendis inſtruatur Expedit nō nūꝗ circumſtātias de articulaci⁹ vel inquirē vel dicere·tum ad verecundam huiliacōnem confitentis·tum ad eius quietacōꝫ poſtmodū magis hūdam ꝙ oia dixeit·tum ꝙ circūſtancie multe quas eſſe nullas aut veniales arbitrabatur cōfitens pccā ſua moꝛtalia·tum demiqꝫ ex hoc ꝙ vna circūſtantia habita·cōfeſſoꝛ de alijs coniecturat quas ↄfitēs pudoꝛe preſſus celat· Cognito de ſtatu eius qui confitetur qnqꝫ nocet plurimū nimiū ſuper circūſtāciaꝝ ꝑticularitate interrogacō ꝑſertim in peccatis carnalibus·tum ne confitens verecundia motus qnqꝫ mentiaꝭ et pueri ⁊ puelle et hoc in hijs qui non eſſent nccīa dici·tum ne ſcandalizentur et inflāmēꝭ in noiacōe pccōrū prius cognitoꝛum·ꝓpterea diſcretio maxiā requiriꝭ et ſemper a gnalioꝛibus interrogacōibus ad ſpēaliores gradatim ⁊ ſenſim cōueniet inuocandaqꝫ manus eius quo obſtetricante educitur coluber toꝛtuoſus· Secretum ↄmiſſum fidei alterius celare eſt de iure naturali·hoc enim rōnabiliꝭ quilibꝫ ſibi vellet fieri et alter

ſocialis conuictus depiret multo amplius ſi
gillum ↄfeſſionis ſecretū eſſe debet a nullo ca
ſu ſigno aut verbo reſerandū. Confitens
debet regulariter in peccatoꝝ ſuoꝝ explicacōe
celare cōplices ſuos. niſi dum aliter confiteri
non poteſt ſicut in inceſtu cū mr̄e vel vnica
ſorore aut niſi ſic dicat et apud talem ꝙ reue
latio debeat prodeſſe non obeſſe eis qui dete
guntur. Quo caſu nō̄lominus magna cautela
requirit̄ apud confitentem a confeſſorem ne
zelo proficiendi indiſcreto fallant̄. Omnia
ad confeſſionem ptinēcia vt penitēcia iniūcta
a interrogationes facte a cetēa nō inducētia
ad malum ſūt de cōfeſſionis ſecreto ꝓpter qđ
peccant ſi nō excuſat eos ignorātia illi q̄ peni
tencias ſuas et ea q̄ ſacerdos eis dixit paſſim
dicunt et q̄ etiā ſup hoc inq̄rūt qm̄ talia p in
directum cauſant aliqñ irriſionez ſacerdotis
aut ↄfeſſi culpam. Qui ſeduxit alios ad pec
catum tenet̄ ꝓ poſſe eos poſtmođ ad viā veri
tatis reducē non min⁹ q̄p̄ de dāpno tpali illa
to. Sic de infamacōne a ſil̄ib⁹ et hoc deb; cōfeſ
ſoꝛ inducē ↄfitētem. Cōfeſſus nolēs pecc̄m
ſuum reuelari p ↄfeſſorē ſi petat̄ illud ex̄ ↄfeſſio
nem detegē neq; tñ adhuc ē tutū ↄfeſſori illđ
onus aſſumē ſi remediū poſſit alit̄ incōmodū
adhiberi. Nullus ſemel rite ſacramentalit̄

abſolutus ſuper vno crimīē. pōt niſi de ↄſenſu ſuo libere obligari ad amplius cōfitendū. Si ſit oppoſitum in q̄buſdꝫ regioibus aut caſib9 inſtitucōnis poſitiue quibus homo ſponte ſe ſubdit et hoc faciunt. Si cōfeſſor veriſiliter pſumatur ſollicitare aut ſollicitari ad peccata vtputa ad lubricitatem pſona hoc timēs debꝫ ab illo ſi ſit ſuus curatus petē licentiaꝫ alteri confitendi. qua nō obtenta pōt nlominꝰ altei cōfiteri ⁊ abſolui. De ſtatu eoꝝ qui confeſſi ſūt tucius eſt vt confeſſor nichil dicat neqꝫ ad vituperium ſicut cōſtat neqꝫ ad laudē ne inde confeſſi ſuperbiant ne ptēa ipſi ⁊ alij i ypocriſim ficte confitēdi dilabant. Judex cogē volēs ad reuelacōnem confeſſiōis pecāt et tenetur pſbr ſibi nō reſpondē aut dicere hoc non eſſe de foro ſuo. ꝙ ſi opponatꝰ qm̄ tacendo et non negando notare videtur ꝙ confeſſus ſit in culpa. Rn̄dendum eſt ꝙ ſacerdos aliter agē nō poteſt. Jdeo nullū ſcandalū ſuo vicio deputatur. Peccōri q̄uis non ſufficienti penitēti vt ꝙ ꝓpoſitū habꝫ actuale peccādi in futurū vtile eſt confiteri et abſtinentias certas recipe cui tamen confeſſor expreſſe iteꝝ et iterum ꝓteſtetur ꝙ neqꝫ abſoluitꝰ neqꝫ pōt neqꝫ peitentie tales aut talis confeſſio eundē liberant qn̄ iterum eadē pecā cōfiteri teneatꝰ. Micior

eſt opinio pro pctōribus dicens ſufficere ad abſolucōnis ſacramentalis fructuoſam ſuſce ptōnem q̄ cōfeſſus non habeat actuale ꝓpoſi tum peccandi hoc enim dicunt eſſe non ponē obicem. ſed alia ſententia q̄ requirit actuale ꝓpoſitum poſitiuum nō peccandi in futurū ꝓ babilior eſt atq; ſecurior. Virtute clauium a meriti xp̄i dantur in qualib; confeſſione ſa cramentali indulgentie ſed quante nouit de9 ſic etiam vt attritio minus ſufficiens fiat in confeſſione contritio. Soli actu confeſſi de peccatis ſuis capaces ſunt indulgentiarum ſuarum que dantur vere penitētibus et confeſſis niſi dicatur ſufficere eſſe in gratia et mēbris ecclie et ita ly confeſſis ibidem ſumitr̄ pro confeſſioē in ꝓpoſito vel in voto. Dies indulgētiarum referuntur ad penitētias ꝓ vita hac iniūctas ſic enim text9 ſonat videt̄ tn̄ q̄ iniūctio gnīa lis q̄ bene fieri ſolet vt oīa bō faciēda cedant in remiſſionem ꝓſit in hoc et ſufficiat vbi etiā penitentia papalis totidē dies q̄ ſonāt indul gentie neq̄ q̄ꝓ iniuoxiſſet. Indulgētias non ſcapit ille q̄ non porrigit man9 adiutrices iux ꝯtētum bullarum et ita diues melioris ꝯdicōnis eſt quo ad aliqua q̄ꝓ religioſus et mendicus

Claue ſacramentali non nōbiliter errante in impoſicōne penitentię cōfeſſus p illā pniaꝫ

ſi fecerit abſolutus eſt a pena et culpa virtu
te conpromiſſiōis cuiuſcū liberal᷑ et arbitērie
dei et pcc̄oꝝum in pſonā ſacerdotis. Tuci9 ē
cum pua penitētia que ſponte ſuſcipit᷑ et veri
ſimiliter adimplebit᷑ ducē cōfeſſos in purga
torium q̄ꝫ cū magna non implenda p̄cipitare
in infernum. Renuens penitentiam in hac
vita ſtulte facit·n̄lominus abſoluendus eſt
ſi hoc non ex infidelitate qua credit non eſſe
purgatorium aliud in hoc faciat. Sed ſ᷑ ꝓpter
tēritudinez corpis aut infirmitatem aut pau
pertatem vel aliud ſimile nulli inuito iniūgē
da eſt penitētia publica pro pecō ſecreto ſec9
de publico. Similiter nullus p caſtigationem
ſcandalizandus eſt publice pro pccō occulto
ſecus pro publico vbi ſi ſcandalizetur pccōr
ſcandalum illud n̄on imponenti ſed ſibi qui
meruit imputetur. diuiſio cōfeſſionis ſi ad
ypocriſim aut pro nimio pudore fiat impedit
veritatem abſolucōis ſecus vbi auctoritas ſu
perioris in caſibus reſeruatis et bona fides ſim
plicium hoc faciūt et excuſant·aut vbi ꝯfeſſor
forte p̄ſumeretur ſcandalizari ex pccō confeſſi
et non hēretur pro tūc cōfeſſor alius ſecretus
cui abſqꝫ probabili ſcandalo pccā oia reuelari
poſſet aliqua tamen poſſent. Videat tamen
quilibet q̄ꝫ rōnabilit᷑ ꝯſciaꝫ ſcādali ſibi fingit

Dum neſciat confitens de quibuſcꝫ actibus an fecerit illos aut q̄ intencōe ⁊ quomō fecerit vt ſepe ꝯtingit dicat ſub condicōne ſcrupulos ſuos vt ſic neq; mēciatur neqꝫ abſolucōne defraudetur. Curatus obligatꝰ ꝑrochiano ſemel in anno dare eucariſtie ſacramētū tenetꝛ ei dare ſi petat publice q̄ntūcūqꝫ ſciatꝛ nō penitere niſi cauſa refutacōis fuerit nota vtpote excōicatio publica vel pcc̄m notoriū de q̇bus non ſatiſfecit publice. Secꝰ p̄tea de ſacerdote in ſecreto vel qui non tenetꝛ miniſtrare vel pro tp̄e quo ad hoc nequaq̄ obligatur. Forma abſolutionis ab excōicacōne iſta eſt q̄ debet p̄mo fieri. Ego abſoluo te a ſentētia excōicationis et reſtituo te ſacramentis eccīe. In nomiē patris ⁊ fi. ⁊ ſpūs ſci. Deinde ſequitꝛ abſolucō ꝓ pccīs ſi in excōicacōe pcc̄m includetꝛ neccārio ꝯfitendum ſacramētaliꝛ. Ego abſoluo te a peccatis tuis In noīe p. ⁊ fi. ⁊ ſ. ſ. amē. Tuciuſqꝫ eſt in iſtis formis nl̄ immiſcē. Materia ſufficiens in ſacramēto ꝯfeſſiōis eſt hō̄ pccōr cōtritus de pccīs ſpōte ſubiciens ſe ſuo ſacerdoti q̄ ſubiectō non eſt ꝓprie iuriſdcōis. Alioqn̄ papa nulli ꝯfiteretur ſꝫ eſt volūtaīa q̄ pōt nlōminus impediri vel artaī p ſupiorē vt nō q̇libet pccōr cuilibet ſacerdoti poſſit ſe ſubicere pro pccō. Eps nō minꝰ hꝫ auctoritatē cōſtituendi

coadiutores confeſſores in ſua dyoceſi q' cu
ratus in ſua parrochia. Caueat tamē eps pē
bare eccīaſticā ierarchiam tollendo dirc̄e vel
indirecte poteſtatē curato⁊ abſq3 culpa eorū
vel cauſa manifeſta. Confeſſio ficta reite
rari ex integro deb3 ſcd̄m ꝓbabiliorez opioēz
q̄uis durior eſt q non habet effcm̄ ſuum poſt
mod ceſſante fictioē ſicut baptiſm9 et hoc q
penitentia reiterabil' eſt non ſic baptiſm9 cum
etiam q nulla ibi abſolucō ſacramētalis fuit
ſed pocius noui pcc̄i addicō. Non eſt fictio ſi
pccōr dicat omia quo⁊ actu recordatur q̄uis
non oim recordatur ſed eſt fictio dū ſcienter
celat aliquid aut in ꝓpoſito peccādi pſeuerat
aut ſcit et ſcire debet q a tali non pōt abſolui

Penitentia⁊ alia eſt recōciliians q̄lis fieri
nequit niſi i gracia. Alia eſt ſatiſfaciēs vel ex
ſoluens qualis fieri poteſt extra graciam ſic
q illius iteratio nccia non exiſtit p̄mo et talis
ſolucō reſpectu q̄rūdā penarū tpaliū debitarū
forte poneretur in inferno. Satiſfactionem
ꝓprie vt talis eſt opantur ſola opera penalia
que ſcilic3 voluntas naturalit refugit ⁊ hinc
penam habēt iuſte equidē vt pccm̄ volūtariū
inuoluntaria pena redimat. Per omia ſpū
alia qualia ſūt ɔtēplatio ⁊ amor dei poteſt fiei
ſatiſfactio. tum quia annexa eſt pro ſtatu iſto

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

fatigatio corpis tū quia contra ꝯpriaꝫ inclina
cōnem ꝯmodi intellectus ⁊ volūtas abnegat
ſe in obſequium fidei ⁊ caritatis. Vnū pro
altero poſſe ſatiſfacere concedit liberalitas dei
dum cauſa ſubeſt vel ex impotentia illius pro
quo fit ſatiſfactio vel de mandato ſuo et cari
tate ſatiſfacientis vel ſupioris auctoritate ta
liter ordināris. De mīmonio .c.xi.

Onſenſus mutuus expſſus p verba
de pñti quo tñſfertur pro ppetuo cor
pus viri in ptātem mulieris et ecoñ
⁊ in eis ꝓpinqua ꝯiunctio talis ordi
nata cauſat matmoniū. De Jure naturali ⁊
diuino limitatur conſenſus ad certas pſonas
cum certis circumſtantijs ⁊ quitꝙ aliter fuit
attemptatū poteſt illud inualidare ſuperior
auctoritas. Votum ſolempnizatum per ſuſ
cepcōnem ordinis vel religionis non magis
ex natura ſua videtur dirimere matmonium
iam contractum ꝙ ſimplex ſed hoc prouenit
ex eccleſie conſtituto maxime cū in illo diſpen
ſare poſſe papam probabilis ſit opinio.

Matrimonialis coniuctio vnius mulie
ris cum pluribus viris repugnat Juri natu
rali non econtra quoniam corpus viri plus
valet pro quanto plures fecundare ſufficit
et Jta olim pluribus licebat fungi vxoribus

Prima tñ in hoc ꝯſentiente cui corpus vir
iam cõceſſerat in ſuum ius. Nūc aūt ad ſtatū
primeue inſtitucõis reduxit xp̄s mr̄imoniū
vni⁹ cum vna. Votū ſimplex caſtitatis nõ
dirimit mr̄imonium iam cõtractum pccāt tñ
q̄ vouit dum p̄mo cõtrahēdi volūtatē habuit
voti contrariā nõ aūt poſtea dū reddit debitū
vt eſt concors ſentētia ſed negant peticõnem
debiti poſſe fieri ſine fractioē voti. cui⁹ oppoſi
tum ex eo videtur verū. quia votū nõ cadebat
dirēe niſi ſup hoc. ꝙ eſt nunꝙ̄ ꝯtrahere. ⁊ non
ſup hoc ꝙ eſt nunꝙ̄ ꝯmiſceri carnaliter alteri
Alioquin dum nūc ꝯmiſcet̄ etiam reddendo
debitum reus efficitur voti fracti. Alioqñ p̄te
rea eēt ſors talis ꝯiugij nimis dura. Re
ligioſus profeſſus aut ſacerdos vtentes co
pula carnali preter mr̄imoniū et ſi grauiſſiē
tranſgrediuntur mandatū dei non tñ videtur
voti fractores. Votum quippe eſt ſolū ꝓprie
de re alias licita qualis nõ erit ex̄ mr̄imonial
cõiunctio. Iſta ꝯcluſio licet apud ſimpliciores
videatur extrema tamē apud intelligentes
quid nomis voti eſt clara. Votum quippe ſo
lum fit de opibus ſuperogacõis ad q̄ q̄s ali
as non tenebatur. Sic religioſus ꝓprie loquē
do vouet ꝙ nūꝙ̄ vxorabit̄ qđ antea licebat
illi. Nullus autē ꝓprie dicit̄ vouere ꝙ nunꝙ̄

fornicabiť aũt adulterabitur quia ex p̄ceṗto
ad hociam omĩs homo obligatur. Vir
et vxor nequeunt abſq; mutuo cõſenſu vouē
caſtitatem ymmo nec virtute vouēt ſe nunq̃
petiturum debitũ ab vxore cum ꝑpter verecun
diam petendi ip̄a in deterius labi poſſit. Spõ
ſalia derimuntur vel mutuo conſenſu cũ aucto
ritate ſuperioris vel ſi altera perſona interim
fornicata fuerit vel p votum ſolepnizatũ per
quod mr̄imonium eſſe contractũ non tamen
carnaliter conſummatum poſſet infra duos
menſes ſolui. Contrahens ficte in foro ecc̄ie
quandocumq; carnalis copula ſubſequatur
eadem fictione remanente non coniungitur
matrimonialiter conpelletur tamen ab ecc̄ia in
foro exteriori tanq̃ ſi verum fuiſſet matrimo
nium habeatur. Secus in interiori cuius eſt
conſilium vt potius omēs ſententias ecclesie
tolleret q̃ peccato conſentiat. Poteſt tamen
nouo conſenſu adhibito fictum matrimoniũ
ſi nil aliud obſtiterit in verum commutare.
Perſona inducta per metum cadentem
in conſtantem virum ad conſenciendum in
terius in prolatione verborum matrimoniali
um. vt quia non vult mentiri. Poteſt poſt
modum matrimonium dirimi tanq̃ nullum
ſed de seductione per blandicias non ita

Impedimentũ perpetuũ i altro ꝯiugiũ ꝑ qꝺ neq̃unt ſe mutuo carnalit̾ cognoſcẽ impedit matrimoniũ iam ꝯtractũ. Nulllus cõiugiũ tenetur reddẽ debitũ in detmentum notabile a certum ſui corpis vel fetus naſcituri et ſcꝺm hoc cognoſcitur qñ leproſis vel pregnãtibus aut menſtruatis aut furioſis aut ypidimia tis et ſimilibꝫ caſibꝰ ẽddi ł nõ debitũ oportea t
Tempꝰ a locꝰ ſacer nõ videtur excuſaẽ qñ alt̾ ꝯiugiũ teneat̃ alteri petẽti reddere. Petẽs tñ q̃dã amicabili moicõe de nõ exigẽdo exhortetur ſeu inducat̃.

De extreã vnctõe. c. xij.

Xtrema vnctio habet materiaꝫ et formam in libris ſuis exp̃ſſam et obligat non cõtempnẽ dum finis vite ſecundũ probabiles ꝯiecturas ꝑ infirmitatẽ exſpectat̃ que pretẽa reiterari poteſt ſimili cauſa rurſus veniente. Extrema vnctõ rite ſuſcepta delꝫ venialia ymmo videt̃ ꝙ abſoluit ab oĩ culpa cõiuncta peticõe ẽcipiẽtis ꝙ ab oĩ peã libẽtur tũ virtute ſacramẽti tũ q̃ petit pie ꝑſeueãnter ꝓ ſe a iuſte.

De ſacr̃mẽto ordinis. c. xiij.

Rdinis ſacramentum plures formas habet pluresq̃ꝫ mateias ỹmo et ſacerdotium duabꝰ formis cõplet̃ vna qua datur ſibi ptãs ſup corpus xp̃i verum. Altera q̃ datur ſup miſticũ. qꝺ ſi fuit defectꝰ ł dubiũ

in aliquo pōt illud ſub cōditionē caute ſupplci

De poteſtate pape.c.xiiij.

Lenitudo iuriſdictōis reſidet apud papam ⁊ in alios ſecundum eius determinacōꝫ diriuatur. Attēdē tn̄ debꝫ ſibi eē illā ptātem non in deſtructioēꝫ eccie datā ſed eius edificacōnem. Si papa diceret dn̄s oim in ſpūalibus qđ conſtat et in tpalibus qđ alij negant. nlominus dotacō eccie i iuriſdictōibꝫ et dn̄ijs ꝓprietarijs tpalibus ⁊ exerciciū in illis neqꝫ eſſe de iure naturali neqꝫ eidem repugnare videntur. Nam criſtꝰ neqꝫ exercuit talia dn̄ia neqꝫ p expreſſum ſucceſſoribꝰ ꝓhibuit ſed reliquit poteſtatē eorū diſcretiōi p varietate tpis et deuotione xpianorū ſic vel ſic exercendi. Papa non pōt puertē ordinē yerachicum. vniuerſalis eccie ſic qn̄ in multis caſibus licēt eidem reſiſtē in facie et dicere cur ita facis vtpote in exempcōnibus manifeſte nociuis. Et ſi prelatos et eccias ſibi ſubditas onorare ſumptibus intollerabilibꝰ vel libertatibus penitus ſpoliare contendere.

Expliciunt concluſiones de diuerſis materijs moralibus vtiles valde poſite per mgr̄m Johēm gerſon doctorē theologie eximiū ac cācel. eccie btē marie pariſien̄.

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf